

KATSAUS
MARKKINOIDEN
KULUTUSLUOTTOIHIN

LIISA PEURA-KAPANEN

KULUTTAJATUTKIMUSKESKUKSEN TYÖSELOSTEITA JA ESITELMIÄ 82 • 2004
KATSAUS MARKKINOIDEN KULUTUSLUOTTOIHIN

Tekijä

Liisa Peura-Kapanen

Kansi ja taitto

Taina Pohjoisaho

Julkaisija/kustantaja

KULUTTAJATUTKIMUSKESKUS

PL 5 (Kaikukatu 3)

00531 HELSINKI

Puh. (09) 77 261

Faksi (09) 7726 7715

www.kuluttajatutkimuskeskus.fi

Helmikuu 2004

TIIVISTELMÄ

Erilaisten kulutusluottojen tarjonta on Suomessa runsasta. Tyypillisiä piirteitä tämän päivän luottomarkkinoilla ovat luottojen vakuudettomuus, ns. jatkuvat luottosopimukset, luottojen avokätinen tarjonta sekä luoton myöntäjän ja asiakkaan välisen henkilökohtaisen kontaktin puuttuminen. Kulutusluottojen välittäjinä toimivat muun muassa eri alojen kauppiat. Internetistä on muodostunut merkittävä luottojen markkinointikanava ja luottojen hakeminen sähköisesti on yleistynyt.

Selvityksessä on tarkasteltu kulutusluottojen tarjontaa, luottojen markkinointia ja sen lainmukaisuutta sekä luottojen hinnoittelua ja kustannuksia kuluttajalle. Selvitys perustuu luottojen tarjoajien markkinointiaineistoon, lähemmin luottoesitteisiin sekä Internetissä olevaan materiaaliin. Erilaisten kulutusluottojen tarjoajista selvityksessä ovat mukana pankkien, luottokorttiyhtiöiden, erilaisten rahoitusyhtiöiden, kauppojen sekä postimyyntiyriyten tarjoamat luottokortti- ja tililuotot sekä yksittäiset lainat. Selvitystä varten on koottu tiedot noin 60 luottotuotteesta.

Kokonaisnäkemysten saaminen erilaisista luottovaihtoehdoista on kuluttajalle hankalaa. Internetissä tiedot kulutusluotoista ovat hajallaan ja osaksi vaikeasti löydettävissä. Tietosisällön laajuus luoton tarjoajien kotisivuilla vaihtelee. Internet tarjoaa kuitenkin paljon tietoa luotoista, niiden ehdoista sekä mahdollisuuksia luottokustannusten laskemiseen. Korttiluottoja tarjoavien rahoitusyhtiöiden sopimusehdot ovat joiltakin osin monimutkaisia ja vaikeasti tulkittavia. Kulutusluottojen hintahaitari on laaja: edullisimmin luoton saa pankista, todellisen vuosikoron ollessa 5 ja 10 prosentin välillä, enimmillään postimyyntiyriyten ns. yksilölainojen korko lähentelee 30 prosenttia. Erilaisten korttiluottojen hinnat asettuvat näiden välimaastoon. Kuitenkin vasta kokonaiskustannusten selvittäminen antaa yksittäisessä tapauksessa selkeän käsityksen luoton hinnasta.

Selvityksen pohjalta nousevia haasteita kuluttajien luotonlukutaidon edistämisessä ovat Internetin markkinointiviestinnän edelleen kehittäminen, sopimusehtojen luettavuuden ja ymmärrettävyyden parantaminen, markkinointitietojen saaminen ajan tasalle sekä luoton myyjien asiantuntemuksen lisääminen.

ESIPUHE

Viime vuosikymmenellä vauhdittunut kulutusluottomarkkinoiden kasvu jatkuu. Markkinoille ilmaantuu uusia kulutusluoton myöntäjiä, luottovaihtoehtoja ja kulutusluoton käyttäjiä. Kuluttajien saatavilla on toista sataa erilaista pankkien sekä luottokortti- ja rahoitusyhtiöiden myöntämää korttia, joihin voidaan liittää tai joihin sisältyy luotto-ominaisuus. Näiden ohella kulutusluottoa tarjoavat pankit ja postimyyntiyrityksiin kytketyt luottoyhtiöt. Postimyyntiyritykset markkinoivat myös tililuottoja. Auto- ja huonekalukaupassa on edelleen käytössä perinteinen osamaksurahoitus.

Kulutusluottojen helpposta saatavuudesta, hlvattomasta käytöstä ja kulutusluoton kalleudesta on keskusteltu vilkkaasti julkisuudessa viime aikoina. Kulutusluoton käyttö on osoittautunut pysyväksi riskitekijäksi kuluttajien velkaantumiskehityksessä ja velkaongelmien ketjuuntumisessa. Oikeusministeriön vastikään asettama velkahallintatyöryhmä etsii keinoja velkaongelmien hallintaan ja erityisesti niiden ennalta ehkäisyyn.

Käsillä oleva selvitys on osa Kuluttajatutkimuskeskuksen kotitalouksien taloudellisten riskien painoalueella tehtävää tutkimusta, jossa selvitetään kuluttajien riskejä, erityisesti kulutusluoton käytöstä aiheutuvia riskejä ja riskeihin varautumista rahatalouden hallinnassa. Selvitys kohdistuu vuoden 2003 lopussa markkinoilla olleisiin kulutusluottoihin. Tarkastelun kohteena ovat 1) kulutusluottojen markkinoinnin lainmukaisuus ja ymmärrettävyys sekä 2) kulutusluottojen hinnoittelu ja luotonkäytöstä aiheutuvien kustannusten muodostuminen. Selvitys perustuu kulutusluottojen tarjoajien markkinointiaineistoon.

Selvityksen avulla voidaan arvioida kuluttajien mahdollisuuksia saada tietoa markkinoiden kulutusluottovaihtoehtoista, verrata luottomuotojen ominaisuuksia, ymmärtää luottojen sopimusehtoja ja laskea kulutusluoton käytön kustannuksia. Tulosten avulla voidaan kehittää ja kohdentaa kuluttajille suunnattavaa informaatiota kulutusluotoista.

Selvityksen on tehnyt Kuluttajatutkimuskeskuksessa tutkija Liisa Peura-Kapanen. Kuluttajatutkimuskeskus kiittää lämpimästi Liisa Peura-Kapasta huolellisesti tehdystä selvityksestä selkeine johtopäätöksineen sekä Leena Aatolaa ja Anna-Riitta Lehtistä selvitystä koskevista arvokkaista kommentteista.

Helsingissä helmikuussa 2004

Tutkimusjohtaja Johanna Leskinen
Kuluttajatutkimuskeskus

SISÄLLYS

1	SELVITYKSEN TAUSTA.....	6
1.1	Kulutusluottomarkkinoiden kehityspiirteitä.....	6
1.2	Selvityksen tarkoitus	7
2	KULUTUSLUOTTO RAHOITUSMUOTONA.....	7
2.1	Mikä kulutusluotto on?	7
2.2	Kulutusluottoja kuvaavia tietoja	8
2.3	Kulutusluottoja koskeva sääntely	9
2.3.1	Luottojen markkinointi	9
2.3.2	Kulutusluottosopimus	10
3	MARKKINAKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	11
3.1	Aineiston hankinta ja analyysi.....	11
3.2	Markkinoiden kulutusluotot	12
4	HAVAINTOJA KULUTUSLUOTTOJEN MARKKINOINNISTA	15
4.1	Luottoesitteet markkinointimateriaalina	16
4.2	Luoton tarjoajien kotisivut markkinointikanavana	18
5	LUOTTOJEN KUSTANNUKSET KULUTTAJALLE	19
5.1	Luottojen hinnoittelu ja luottokustannusten muodostuminen.....	19
5.2	Esimerkkejä kulutusluottojen kokonaiskustannuksista	23
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET MARKKINOIDEN KULUTUSLUOTOISTA.....	27
	LÄHDELUETTELO.....	30
	LIITTEET	

1 SELVITYKSEN TAUSTA

1.1 Kulutusluottomarkkinoiden kehityspiirteitä

Kulutusluotoista alettiin puhua Suomessa laajemmin 1950-luvulla, kun pankit alkoivat rahoittaa myös kulutusta. Ensimmäinen laajasti levinnyt luottomuoto oli osamaksukauppa, joka yleistyi ennen muuta autojen ja kestokulutustavaroiden rahoituksessa. Osamaksulla maksaminen oli suosittua ja mahdollista myös säännölliset tulot omaaville pienituloisille aina 1980-luvulle asti. Luottotilit ja niihin liittyvät muovikortit yleistyivät aluksi huoltoasemien maksuvälineinä ja myöhemmin muillakin toimialoilla. (Muttilainen 1991.) Nykyaikaiset luottokortit tulivat maksuvälineiksi ensimmäiseksi Amerikassa 1950-luvun alussa (Mandell 1991). Suomeen ensimmäinen luottokorttiyhtiö perustettiin vuonna 1966 (Muttilainen 1991).

Rahoitusmarkkinoiden vapauduttua kulutusluottomarkkinat laajenivat edelleen ja Suomesta alettiin 1980-luvulla puhua luottoyhteiskuntana (Muttilainen 2002). Luottomarkkinoille tuli sekä uusia luotontarjoajia että luottovaihtoehtoja. Luottojen mainostaminen yleistyi televisiossa ja lehdissä; luottihakemuksen saattoi noutaa tutulta kioskilta. Rahoitus- ja luottokorttiyhtiöt alkoivat tarjota joustavia, korollisia yleisluottokortteja, ja tuotteita ja palveluita alettiin ostaa yhä useammin luotolla. Pankkien rinnalle syntyi uusia rahoitusyhtiöitä ja kulutusluotot tuotteistettiin. Rahoitusyhtiöiden tuotteiden välittäjinä toimivat muun muassa matkanjärjestäjät, auto-kauppiat, kodinkoneliikkeet, tavaratalot ja postimyntiyritykset. Uusia piirteitä kulutusluottomarkkinoilla olivat myös yhdellä sopimuksella saatava jatkuva luotto, hyödykesidonnaisuuden väheneminen, luottojen vakuudettomuus, näkyvä markkinointi ja avokätinen tarjonta, luoton myöntäjän ja asiakkaan välisen henkilökohtaisen kontaktin puuttuminen sekä asiakkaiden valikointimenetelmien kehittyminen (Muttilainen 2002, TalviOja 2001).

Kulutusluottomarkkinoiden laajentumiseen myötävaikuttivat myös kuluttajien käyttäytymisessä ja asenteissa tapahtuneet muutokset. Kuluttajien varauksellinen suhtautuminen luotonottoon muuttui myönteisemmäksi ja kynnys hakea luottoa aleni, kun huolettomuus ja nopeasti saatavina kuvailtuja luottoja alettiin markkinoida mitä erilaisimpiin tarkoituksiin. Kulutusluottojen suosiota selittävätkin muun muassa luotonsaannin helppous sekä markkinoinnin aggressiivisuus ja läpätunkevuus. (Muttilainen 2002.) Kulutusluotto voi nykyisin järjestyä yhdellä puhelinsoitolla ostoksen yhteydessä tai sähköisellä hakemuksella Internetin kautta.

Kulutusluottomarkkinoilla on tänä päivänä tarjolla lukuisia luottotuotteita. Pankkien sekä luottokortti- ja rahoitusyhtiöiden kautta on saatavilla yli 100 erilaista korttia, joihin voidaan liittää tai joihin sisältyy luotto-ominaisuus (Suomen Pankkiyhdistys 2003a). Erilaiset hinnoitteluperusteet mahdollistavat luottojen tarjoamisen erilaisille asiakasryhmille. Kulutusluottojen käyttö onkin laajentunut työssäkäyvän väestön ulkopuolelle ja tuonut luottomarkkinoille myös kokemattomia luotonkäyttäjiä. Kulutusluottojen käyttöalue on laajentunut jopa päivittäisen toimeentulon rahoitukseen 1990-luvulta alkaen.

Lisääntyneen luotonkäytön myötä on alettu kiinnittää huomiota kulutusluottoihin liittyviin riskeihin. Luottoyhteiskuntaa koskeva keskustelu on 1980-luvulta alkaen painottunut luottojen käytöstä johtuviin maksuvaikeuksiin ja niiden hallintakysymyksiin. Juuri kulutusluottoja pidetään muita luottoja riskialttiimpina ja kulutusluottojen käytön laajeneminen on nähty yhtenä syynä kotitalouksien velkaongelmien kasvuun. 1990-luvulla yli seitsemällä kymmenestä velkaantuneesta taloudesta oli muuta velkaa kuin asuntoluottoa. Muttilainen (2002) löytää tälle selityksiä muun muassa kulutusluottojen käytön laajenemisesta säännöllistä työtä tekevästä väestön ulkopuolelle ja eri velkamuotojen sekakäytöstä. Erityisesti on keskusteltu nuorten velkaantumisesta korttiluottojen vuoksi. Kun luotonanto on laajentunut erilaisiin väestöryhmiin ja taloudellinen epävarmuus on tunkeutunut taloudellisesti vakainakin pidettyihin luotonkäyttäjiin, velkaantumisen kasvu ei ole yllättänyt. (Muttilainen 2002.)

Kulutusluottoja on toistaiseksi selvitetty melko vähän niin yhtenä luottomuotona kuin kuluttajien käyttämänä rahoitusmuotona. Ulkomaisissa tutkimuksissa on selvitetty lähinnä luottokorttien käyttöä ja luottokorttien historia on koottu kirjaksi (Mandell 1991). Useimmat aihealueen tutkimukset Suomessa ovat jo melko vanhoja, kuten Aution ja Jutilan (1986) selvitys muovisista maksuvälineistä, Talan ym. (1988) ja Pulkkisen (1998) kulutusluottoihin velkaantumista ja maksuhäiriöitä koskevat hankkeet sekä Leskisen (1991) tutkimus kulutusluottojen käytöstä kotitalouksissa. Kulutusluotot ovat tosin sisältyneet joihinkin kotitalouksien luotonkäyttöä ja velkaantumista koskeviin uudempiin tutkimuksiin. Muttilainen (2002) on tarkastellut kulutusluottoja yhtenä luottomuotona kotitalouksien velkaantumista koskeneessa väitöskirjassaan. Markkinoiden kulutusluotot ovat ajoittain esillä tiedotusvälineissä lähinnä luottokorkojen näkökulmasta. Laajempi tietämys kulutusluotoista luottotuotteina ja kulutusluottoihin liittyvät ominaisuudet esimerkiksi velkaongelmien selittäjinä sen sijaan puuttuu.

1.2 Selvityksen tarkoitus

Selvityksessä tarkastellaan kulutusluottojen tarjontaa Suomessa vuoden 2003 lopulla. Tarkoituksena on esittää yleiskuva markkinoiden kulutusluotoista. Lähemmin selvityksessä

- 1) arvioidaan kulutusluottojen markkinoinnin luonnetta ja lainmukaisuutta
- 2) tarkastellaan kulutusluottojen hinnoittelua ja luoton käytöstä aiheutuvia kustannuksia kuluttajalle.

Selvityksen tavoitteena on lopuksi arvioida sitä, millaiset mahdollisuudet kuluttajilla luoton käyttäjinä on saada tietoa eri kulutusluottovaihtoehdoista, arvioida ja verrata eri luottomuotojen ominaisuuksia, ymmärtää luottojen sopimusehtoja ja laskea kulutusluoton käytön kustannuksia.

Käsillä olevassa raportissa tarkastellaan aluksi (kappale 2) kulutusluoton määritelmää ja luottoa koskevia säännöksiä. Markkinakatsauksen toteuttaminen sekä koottu aineisto selostetaan kappaleessa 3. Kulutusluottojen markkinointia selvitetään kappaleessa 4 sekä kulutusluottojen hinnoittelua ja kustannuksia kuluttajalle kappaleessa 5. Selvityksen yhteenveto ja johtopäätökset kiteytetään kappaleessa 6.

2 KULUTUSLUOTTO RAHOITUSMUOTONA

2.1 Mikä kulutusluotto on?

Kulutusluotto on käsitteenä varsin laaja ja osin myös selkiintymätön. Lainsäädännössä, tilastoissa ja arkikielessä kulutusluotoista puhutaan useilla eri nimikkeillä. Puhutaan esimerkiksi luottokorteista ja tililuotoista, osamaksuluotoista ja pankkilainoista tai vakuudellisista ja vakuudettomista luotoista. Yleisesti kulutusluottona pidetään suhteellisen lyhyitä, korkeintaan muutaman vuoden luottoja, jotka on tarkoitettu kulutushyödykkeiden hankintojen rahoittamiseen. Luoton kohteena voi olla kotitalouskoneen, matkan tai esimerkiksi auton hankinta. Arkikieleen on myös juurtunut käsite 'pikaluotto', kun luoton voi saada kaupan tiskiltä ostoksen teon yhteydessä.

Kulutusluottoja koskevat keskeiset säännökset sisältyvät kuluttajansuojalakiin (38/1978). Kulutusluottoja ovat lain mukaan elinkeinonharjoittajan kuluttajalle tarjoamat luotot luottomuodosta, luoton määrästä, luottoajasta tai luoton käyttötarkoituksesta riippumatta. Näin ollen lainsäädännössä kulutusluotto on laaja käsite ja esimerkiksi opintolainat lasketaan kuuluviksi kulutusluottoihin.

Luottotyyppinä laki tekee eron tililuoton, kertaluoton sekä hyödykesidonnaisen luoton välillä. Tililuotto on ns. jatkuva kulutusluotto, jossa luotonantajan saatava vaihtelee sen mukaan, kuinka paljon luottoa tosiasiallisesti käytetään. Myönnetty luottoraja on aina kuluttajan käytettävissä. Tililuottoja ovat esimerkiksi luottokorttiluotot. Kuluttaja maksaa luottokortilla luottotiliinsä myönnetyn luottorajan puitteissa ostamiaan tavaroita ja palveluita eri liikkeissä. Kertaluotto on puolestaan yksittäisen tavaran hankintaan otettu luotto. Kertaluotossa luotonantajan saatava voidaan laskea jo luottosopimusta tehtäessä. Kertaluottoa käytetään esimerkiksi osamaksuluoton muodossa kuluttajan tietyn hankinnan rahoitukseen. Hyödykesidonnaisella luotolla tarkoitetaan kulutushyödykkeen hankkimista varten myönnettävää kulutusluottoa, jonka antajana on esimerkiksi myyjä tämän kanssa tehdyn sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella.

Tilastoissa kulutusluottoja on käsitelty yhtenä luottomuotona asuntolainojen ja muiden lainojen rinnalla. Esimerkiksi luottokantatilastoissa kulutusluottoina on pidetty ainoastaan pankkien kautta myönnettyjä luottoja, mutta tilastoinnin uudistuksen myötä vuonna 2003 myös rahoitusyhtiöiden tililuotot ovat nyttemmin mukana luottokantaa kuvaavissa, Suomen Pankin kokoamissa tilastoissa. Luottokorteista on saatavissa myös tarkempaa tilastoaineistoa. Luottotilastoissa luottokortit jaotellaan edelleen sen mukaan, kuinka yleisesti luottokorttia voidaan käyttää ostosten maksamiseen erilaisissa liikkeissä. Rahoitusyhtiöiden yleisluottokortit käyvät maksuvälineiksi tuhansiin ja kansainväliset luottokortit kymmeneen tuhansiin liikkeisiin. Erityisluottokorttien kelpoisuus rajoittuu yleensä tiettyyn liikkeeseen tai liikeketjuun. Maksutavan mukaan kortit jaetaan edelleen ns. maksuaikakortteihin ja varsinaisiin luottokortteihin. Luottokortin luottoaika on korollista, maksuaikakorteissa ostajalle myönnetään jonkin verran, yleensä 1–2 kuukautta, korotonta maksuaikaa. (Suomen Pankkiyhdistys 2003b).

Kulutusluotoille ei siis ole olemassa yhtenäistä määritelmää, vaan se käsitteellistetään eri tavoin lainsäädännössä ja tilastoissa. *Tässä selvityksessä kulutusluotoilla tarkoitetaan eri lähteistä otettuja ja eri käyttötarkoituksiin soveltuvia luottoja, joilla voi rahoittaa tavaroiden ja palveluiden hankintoja.* Opintolainat eivät kuulu selvityksen piiriin. Selvityksessä puhutaan jatkossa luottotuotteista yksittäisinä tarkasteluyksikköinä ja luottotyypeistä lähinnä erottelemaan eri luottolähteitä.

2.2 Kulutusluottoja kuvaavia tietoja

Kulutusluottojen käyttöä koskevan uusimman tutkimuksen (Suomen Pankkiyhdistys 2003c) mukaan runsaalla kolmanneksella (36 %) suomalaisista talouksista oli kulutusluottoa syksyllä 2003. Yleisin luottomuoto oli tutkimuksen mukaan pankista otettu laina ja seuraavaksi yleisin luottokorttiluotto. Yleisimmin kulutusluottoa ovat ottaneet 25–34-vuotiaat, joista 43 prosentilla oli luottoa keväällä 2003. Keskimääräinen luottovelka oli tuolloin 6 900 euroa (Suomen Pankkiyhdistys 2003d). Tiedot perustuvat kotitalouksille tehtyyn kyselyyn, joten tietojen tarkkuus voidaan osin kyseenalaistaa. Voidaan kysyä, ovatko kuluttajat muistaneet mainita kaikki lyhytaikaiset luottokorttivelat kulutusluottovelkaantumista arvioidessaan.

Uusimpien tilastojen (Suomen Pankki 2004) mukaan Suomen rahalaitosten kulutusluotot kotitalouksille olivat vuoden 2003 lopussa 6,85 miljardia euroa. Uusien, vuonna 2003 otettujen kulutusluottojen todellinen vuosikorko oli 9,9 prosenttia, jossa on siis mukana sekä pankeista että rahoituslaitoksista otetut kulutusluotot (Suomen Pankki 2003).

Erilaisten luottokorttien määrä kotitalouksien maksuvälineenä on ollut selvässä kasvussa 1990-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta lähtien. Korttien määrän lisääntymisestä kertoo muun muassa se, että vuonna 2002 suomalaiset omistivat 2,1 miljoonaa yleisluotto- ja maksuaikakorttia sekä 2,5 miljoonaa erityisluottokorttia. Vuosina 1997–2002 esimerkiksi erityisluottokorttien määrä lisääntyi 900 000 kappaletta, joista valtaosa on korollisia kortteja. Erilaisia luottokortteja käytettiin tuolloin maksuvälineensä 59 miljoonaa kertaa. Korttimaksujen arvo oli vuonna 2002 yleisluottokorteilla 4,1 miljardia euroa ja erityisluottokorteilla 2,5 miljardia euroa. (Suomen Pankkiyhdistys 2003e.)

2.3 Kulutusluottoja koskeva sääntely

Kuluttajansuojalakiin sisältyy oma kulutusluottoja koskeva lukunsa, joka sisältää sekä kulutusluottosopimusta että luottojen markkinointia koskevia säännöksiä. Kulutusluotoista on säännöksiä myös eräissä muissa laeissa sekä viranomaisten antamissa ohjeissa.

2.3.1 Luottojen markkinointi

Kuluttajansuojalakia uudistettiin 1990-luvulla kulutusluottoja koskevilla säännöksillä. Luottoja koskevaa erillissäännöstöä valmistelleen komitean mietinnössä korostetaan luottojen markkinoinnin maltillisuutta sekä kuluttajien harkintaa luoton otossa. Riittävien tietojen antaminen kuluttajan luottopäätöksen perustaksi katsottiin myös tärkeäksi. Markkinointisäännöksissä haluttiin edelleen korostaa luotonantajan velvollisuuksia antaa kuluttajan kannalta asiallisia tietoja luotosta ja sen ehdoista, jotta kuluttaja voi tehdä päätöksen, ottaako luottoa ja minkä vaihtoehdoista hän valitsee. (Komiteamietintö 1993).

Kuluttajansuojalain markkinointia koskevan säännösten mukaan kulutusluoton myöntämistä ei saa käyttää pääasiallisena markkinointikeinona markkinoitaessa muita kulutushyödykkeitä. Laki sisältää edelleen säännökset todellisen vuosikoron ilmoittamisesta markkinoinnissa. Laissa on myös määrätty elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuudesta kulutusluottosopimusta koskien.

Edellä mainittujen kuluttajansuojalain säännösten lisäksi luottojen markkinointia koskee myös markkinoinnin yleissäännös (luku 2), joka kieltää antamasta markkinoinnissa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja sekä käyttämästä markkinoinnissa hyvän tavan vastaista tai muutoin kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä. Samansisältöiset säännökset sisältyvät myös luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) markkinoinnin yleissäännöksiin. Sen mukaan pankki ei saa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä muutoinkaan käyttää asiakkaan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä.

Hyvä Pankkitapa (Suomen Pankkiyhdistys 2001) edellyttää niin ikään, että asiakas saa pankeista tietoa sen tarjoamista luottovaihtoehdoista, luoton keskeisistä ehdoista ja luottoon liittyvistä kustannuksista. Rahoitustarkastuskeskus (1996) on antanut pankeille ohjeen luotoissa käytettävien vakiosopimusten ehdoista.

Kuluttaja-asiamies on antanut kuluttajansuojalain säännösten pohjalta luotonantajille ohjeet (2001) kulutusluottojen markkinoinnissa käytettävistä pelisäännöistä. Ohjeet tarkentavat kuluttajansuojalain markkinointisäännöksiä. Kuluttaja-asiamiehen ohjeiden keskeisenä sisältönä ovat seuraavat kaksi ohjetta:

1. Luoton tarjoaminen ei saa hallita tavaran tai palvelun markkinointia

Kuluttaja-asiamies edellyttää, että luottoa ei saa nostaa mainoksen pääsisällöksi eikä luoton myöntäminen saa olla mainostekstin pääotsakkeena. Säännös ei estä viittaamista luottomahdollisuuteen, mutta luoton tarjoaminen ei saa kuitenkaan olla mainoksen pääsisältö. Säännös ei myöskään koske puhdasta luoton markkinointia. Kuluttaja-asiamies on joutunut aiemmin huomauttamaan useaan otteeseen markkinointikampanjoista, joissa luottotarjous on noussut esimerkiksi kotitalouskoneen mainoksen pääsisällöksi.

2. Markkinoinnissa on ilmoitettava kulutusluoton todellinen vuosikorko

Todellisen vuosikoron ilmoittamista koskevat säännökset sisältyvät jo itse lakiin melko tarkkoina, mutta kuluttaja-asiamies on tarkentanut niitä omilla ohjeissaan. Todellisella vuosikorolla tarkoitetaan korkoprosenttia, joka saadaan laskemalla luottokustannukset vuosikorkona luoton määrälle lyhennykset huomioon ottaen. Kerta- ja tililuotolle on omat säännöksensä laissa sekä niiden laskemiseen laskentakaavat, jotka on annettu kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä (liite 1).

Todellista vuosikorkoa koskevissa ohjeissaan kuluttaja-asiamies korostaa sitä, että kertaluoton ja tililuoton todellinen vuosikorko ilmoitetaan eri tavoin. Kertaluottoa tarjottaessa on markki-

noinnissa kerrottava sekä myyntihinta että luottohinta. Jos elinkeinonharjoittaja myöntää luottoa erilaisin ehdoin, todellisen vuosikoron ja luottohinnan voi ilmoittaa hänen tavanomaisten luottoehtojen mukaisena esimerkkinä. Tililuotoissa ei tiedetä etukäteen, miten luottoa käytetään, joten todellinen vuosikorko lasketaan tietyn säännön mukaan. Tililuoton kohdalla todellinen vuosikorko ilmoitetaan esimerkkinä, joka kuvaa koko kysymyksessä olevan luottokorttijärjestelmän tyypillistä käyttöä. Tämä esimerkki valitaan ja todellinen vuosikorko lasketaan tililuottoa käyttävien kuluttajien keskimääräisen todellisen luottovelan eli luottojärjestelmän todellisen tyypillisen luottomäärän perusteella. Esimerkiksi voimassa olevan kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöksen mukaan (608/2001) luotollista tiliä markkinoitaessa on tyypillisenä luottolimiittinä pidettävä 2000 euroa ja velkana olevan tyypillisenä luottomääränä 1 000 euroa. Laskennassa käytettävä tyypillinen luottomäärä on myös ilmoitettava korkotiedon yhteydessä.

Kuluttaja-asiamiehen ohjeiden mukaan todellinen vuosikorko on ilmoitettava markkinoinnissa selkeästi ja helposti havaittavasti. Esimerkiksi nimelliskorkoa ei saa erityisesti korostaa. Sitä ei tule myöskään häivyttää korkoesimerkissä muun tekstin joukkoon. Ohjeiden mukaan selkeys tarkoittaa muun muassa sitä, että todellinen vuosikorko ei saa olla niin pienellä, että sitä on vaikea havaita tai lukea (esim. Ämmälä 1996).

2.3.2 Kulutusluottosopimus

Kulutusluotto perustuu luoton hakijan ja luoton antajan väliseen sopimukseen, jonka sisällöstä on kuluttajansuojalaissa omat säännöksensä. Laissa on myös määrätty elinkeinonharjoittajan kulutusluottosopimusta koskevasta tiedonantovelvollisuudesta. Ennen kulutusluottosopimuksen päättämistä kuluttajalle on ilmoitettava tietyt sopimusehdot ja muut tiedot, minkä lisäksi hänelle on annettava tilaisuus tutustua niihin kirjallisina. Kuluttajalle on myös annettava oma kappale sopimuksesta.

Tavallisimmat kysymykseen tulevat ehdot on lueteltu laissa erikseen. Kulutusluottosopimuksessa on kuluttajansuojalain 11 §:n mukaan mainittava

- luoton määrä ja mahdollinen luottoraja
- luoton myöntämiseen ja käyttöön liittyvät maksut, korot ja muut luottokustannukset
- milloin luotto erääntyy tai erien suuruus tai muut takaisinmaksuehdot
- luottohinta, mahdollinen käteismaksuosuus ja käteishinta, jos kyseessä on hyödyke-sidonnainen luotto
- muut sopimuksen ehdot
- oikeus maksaa luotto takaisin ennenaikaisesti ja perittävän korvauksen määräytyminen
- todellinen vuosikorko.

Luottoehdot sisältävät siis perustiedot haettavasta luotosta tai luottotilistä. Ehdot sisältyvät luottohakemukseen (hakemuksen kääntöpuolella) tai ne on – jos luottoa esimerkiksi haetaan internetin kautta – linkitetty hakemuslomakkeen yhteyteen.

Tässä selvityksessä luottojen markkinoinnin lainmukaisuutta arvioitiin edellä esiteltyjen kuluttajansuojalain säännösten sekä kuluttaja-asiamiehen luottomarkkinoille antamien ohjeiden pohjalta. Yhtenä kysymyksenä selvityksessä onkin arvioida sitä, millaisena luottojen markkinointi ilmenee kuluttajan näkökulmasta ja edelleen, millaiset mahdollisuudet kuluttajalla on järkevien luottopäätösten tekemiseen luottojen markkinointitietojen perusteella.

3 MARKKINAKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Aineiston hankinta ja analyysi

Selvitystä varten koottiin aluksi tietoa kulutusluottojen tarjoajista. Luetteloja tai tietoa luottojen tarjoajista tai luotoista ei ollut saatavissa, joten etsintä tapahtui hakemalla tietoa eri lähteistä. Pääasiallisena lähteenä etsinnässä käytettiin Internetiä, ennen muuta suomalaisten pankkien ja rahoitusyhtiöiden kotisivuja. Internetin hakutoimintojen kautta löytyi myös muita kulutusluottoja tarjoavia rahoitusyhtiöitä ja yrityksiä. Osa kulutusluottojen tarjoajista ja luottotuotteista löytyi postimyyntiyritysten ja muiden kuvastojen kautta sekä sanomalehdistä.

Edellä kuvatulla tavalla löytyi varsin suuri joukko eri tyyppisiä kulutusluottoja. Luottojen ryhmittelyssä oli kuitenkin tiettyjä ongelmia, koska kulutusluotoista ei ole olemassa virallista jaottelua esimerkiksi luoton käyttötarkoituksen tai luoton myöntäjän mukaan. Kulutusluottoja myöntävät luottokorttiyhtiöt, pankit, pankkien hallinnoimat ja muut rahoitusyhtiöt, kauppojen keskusliikkeet, yksittäiset kauppaliikkeet sekä postimyyntiyritykset. Luotot ryhmiteltiin tässä selvityksessä sen tahon mukaan, jolle luoton hakija osoittaa luottihakemuksensa. Mainitut tahot ovat yleensä myös luoton myöntäjiä, mutta eivät kaikissa tapauksissa. Esimerkiksi erilaisia luottokortteja myöntävät luottokortti- ja rahoitusyhtiöt, mutta luottojen jakelukanavina toimivat pankit, kauppaliikkeet sekä rahoitus- ja luottokorttiyhtiöt itse.

Saatu aineisto markkinoiden luottovaihtoehdoista on varsin kattava. Uusia luottoja tulee kuitenkin markkinoille koko ajan. Rahoitusyhtiöillä on myös myymäläkohtaisia luottoja, jotka eivät ole mukana aineistossa. Osamaksukaupan rahoitus on tunnetusti laajaa ja erilaisia vaihtoehtoja on tarjolla paljon. Selvityksen ulkopuolelle jätettiin myös panttilainaamojen tarjoamat luotot. Selvityksen aineiston muodostavat kulutusluotot esitellään kappaleessa 3.2.

Toisessa vaiheessa luotoista koottiin tiedot varsinaista kulutusluottojen analyysia varten. Tämä tapahtui pääosin luottojen markkinointia koskevien tietojen perusteella luottojen esitteistä sekä hakemus/sopimuskäytännöistä. Aineistoa täydennettiin vielä seuraamalla Helsingin Sanomista kodinkoneliikkeiden mainontaa joulukuussa 2003. Aineistona on myös käytetty kodinkoneiden myyjien antamia tietoja asianomaisen liikkeen tarjoamista korttiluotoista.

Osa luottoesitteistä ja -hakemuksista/sopimuksista oli käytettävissä painettuina versioina, osa tulostettiin Internetistä. Esimerkiksi rahoitusyhtiöiden luottoesitteet sisältävät yleensä luoton tiedot pähkinänkuoressa sekä luottihakemuksen/sopimusehdot. Internetin tietosisältö vaihtelee suppeista yleisesittelyistä laajoihin luottotuotteita kuvaaviin sivustoihin. Jokaisesta tarkastellusta luottovaihtoehdosta pyrittiin saamaan luottoa koskevat sopimusehdot joko painettuna esitteinä tai Internetistä tulostettuna. Esitteitä pyydettiin suoraan rahoitusyhtiöiltä tai haettiin myymälöistä, pankeista, kioskeista sekä postimyyntiyrityksistä. Lisätietoja pyydettiin tarvittaessa puhelimitse ja sähköpostilla. Pankeista pyydettiin myös konkreettisia luotto- tarjouksia sekä Internetin kautta että henkilökohtaisesti. Jokaisesta luottotuotteesta koottiin keskeiset tiedot luoton markkinointia sekä kustannuksia koskevista asioista.

Aineisto koottiin syys-lokakuussa 2003. Internetistä kootut tiedot luotoista päivitettiin ajan tasalle joulukuussa, viikolla 50/2003.

3.2 Markkinoiden kulutusluotot

Selvityksen aineiston luottotuotteet on koottu taulukkoon 1. Seuraavassa yhteenvedossa on lyhyt kuvaus eri tyyppisistä luottojen tarjoajista ja niiden luottotuotteista. Yksityiskohtaiset tiedot noin 60 luottotuotteesta esitetään liitteessä 2, johon on koottu esitteistä ja Internetistä keskeiset luottojen markkinointia ja kustannuksia koskevat tiedot.

- Luottokorttiyhtiöiden tarjoamat kortit:
 - Suomessa toimivien kansainvälisten luottokorttiyhtiöiden (Diners Club ja American Express) kortit ovat ns. maksuaikakortteja, joista ei synny korkoa. Pelkät maksuaikakortit eivät ole mukana selvityksessä. Nyt Diners Clubin korttiin on myös yhdistettävissä luottolimiitti.
 - Luottoraja (Diners Club Credit) on 1 000 tai 2 000 euroa
- Pankkien tarjoamat luottokortit:
 - Pankit tarjoavat luotollisia Visa- ja/tai MasterCard -kortteja joko sellaisinaan tai yhdistettyinä pankkikortteihin. Visa ja MasterCard ovat kansainvälisiä yleisluottokortteja, jotka käyvät maksuvälineinä miljoonissa pisteissä ympäri maailmaa. Suomessa Visa-järjestelmää hallinnoi Luottokunta pankkien valtuuttamana. Luotollisia kortteja voidaan käyttää joko maksuaika- tai luottokortteina. Pankkien luotolliset tilit yhdistetään myös nykyisin kortteihin ja ainoastaan muutamalla pankilla on luotollisia tilejä ilman korttiominaisuutta. Pankeilla ja yrityksillä on yhteisiä kortteja, joihin voidaan liittää luotto-ominaisuus. Lisäksi pankeilla ja luottokorttiyhtiöillä on korttiyhteistyötä muun muassa ammattijärjestöjen kautta. Erilaisia tuotevaihtoehtoja on tämän vuoksi runsaasti.
 - Aineistossa ovat mukana pankkien tarjoamat yleisluottokortit sellaisinaan, ilman pankkikohtaisia lisäominaisuuksia. Korttien nimikkeet vaihtelevat pankeittain, ja myös luottokorttien hinnoittelussa on pankkikohtaisia eroja.
 - Luottorajat Visa-kortissa 800–5 000, MasterCard-kortissa 1 000–5 000 euroa, ns. Gold-kortissa 2 000–10 000 euroa.
- Pankkien myöntämät kulutusluotot:
 - Joillakin pankeilla on omia 'nimettyjä' kulutusluottoja, jotka ovat luoton määrästä riippuen joko vakuudellisia tai vakuudettomia. Lisäksi pankit myöntävät yksilöllisiä neuvoteltavia luottoja, joissa luottoehdot (useimmin korko) vaihtelevat asiakaskohtaisesti. Tällaisiin luottoihin vaaditaan usein myös vakuus.
 - Luottorajat vakuudettomissa luotoissa vaihtelevat, esimerkiksi 400–8 500 tai 2 000–10 000 euroa
- Pankkisivonrahoitusyhtiöiden kortti- ja tililuotot:
 - Pankkisivonrahoitusyhtiöiden myöntäminä on saatavana kymmeniä jatkuvia tililuottoja, joihin liittyy myös kortti. Jokaisella rahoitusyhtiöllä on ns. yleisluottokorttinsa (Käyttöluotto, Käteisluotto, Aktiiviraha, Tiliraha), jotka käyvät maksuvälineiksi 6 000–13 000 ostopaikassa kortista riippuen. Korttien ominaisuuksissa ei ole juuri eroja, mutta osassa kortteja luottoa voi siirtää myös omalle pankkitilille. Korttien markkinointi on aktiivista; kortteja tarjotaan muun muassa eri maksupaikoissa, joissa luottopäätöksen voi saada tarvittaessa heti.
 - Lisäksi yksittäiset liikkeet tai liikeketjut tarjoavat omia erityisluottokorttejaan. Mukana on mm. huoltoasemaketjuja, kodinkonemyymäläketjuja, huonekaluliikkeitä sekä matkatoimistoja.
 - Luottorajat useimmissa korttiluotoissa 500/800/1 000–5 000 euroa tai enimmillään kaksi kertaa hakijan bruttotulot.

- Kaupan keskusliikkeiden rahoitusyhtiöiden ja yksittäisten kauppajien kortit:
 - Kaupan keskusliikkeillä on omien rahoitusyhtiöiden myöntämiä kortteja (S-Etuluotto ja K-Plussakortti), jotka käyvät maksuvälineiksi kaikissa em. ryhmittymien kaupoissa ja muissa toimipisteissä (vastaavan tyyppisen Tilirahakortin myöntää Sampo Pankki). Lisäksi jotkut yksittäiset kaupat (esim. Stockmann) hoitavat luottotilitoimintaansa itsenäisesti.
 - Luottorajat vaihtelevat korttikohtaisesti: esimerkiksi S-Etuluotossa luottoraja on 200–5 000 euroa ja K-Plussakortissa 500–5 000 euroa.
- Postimyyntiyritysten tililuotot:
 - Useat, lähinnä vaatetarjontaan keskittyneet postimyyntiyritykset tarjoavat asiakkailleen yhtenä maksuvaihtoehtona omia tililuottoja.
 - Luottorajat vaihtelevat ostosten mukaan eri postimyyntiyrityksillä, korkein Luottoraja 2 000 euroa (Anttila).
- Muiden rahoitusyhtiöiden luotot:
 - Ulkomaiset postimyyntiyritykset myöntävät nimeään kantavia ns. yksityislainoja, jotka eivät ole sidotut ostoksiin ko. yrityksessä. Luottoja markkinoidaan näkyvästi sekä ao. postimyyntiyritysten että muiden kanavien kautta.
 - Luottorajat yksityislainoissa 400/500–2 500 euroa.
- Osamaksurahoitusta tarjoavien yritysten luotot:
 - Mukana aineistoissa on esimerkki osamaksurahoituksesta. Kaikkiaan osamaksurahoitusta tarjotaan laajasti esimerkiksi autokaupan rahoitusmuotona.

TAULUKKO 1. Selvityksen luottotuotteet.

LUOTON MYÖNTÄJÄ TAI TARJOAJA	LUOTTOKORTTI, LUOTTOTILI TAI LUOTTO	LUOTON/KORTIN SOVELTUVUUS JA HAKEMINEN	
LUOTTOKORTTI-YHTIÖIDEN KORTIT	Diners Club American Express Diners Club Credit	- maksuaikakortit (eivät mukana aineistossa) - yleisluottokortti, haetaan luottokorttiyhtiöstä	
PANKKIEN TARJOAMAT LUOTTO-KORTIT	<u>Handelsbanken</u> Visa Classic ja Visa Gold <u>Nordea</u> Visa ja Visa Gold MasterCard ja MC Gold <u>Osuuspankki</u> Kultakortti Visa ja Visa Gold Kultakortti MasterCard Kultakorttiluotto	<u>Paikallisosuuspankit</u> Pankkikortti Visa ja Visa Gold <u>Sampo Pankki</u> Visa Luottolimiitti ja Visa Gold Sampo MasterCard ja MC Gold <u>Säästöpankit</u> Visa Classic ja Visa Gold	- yleisluottokortteja - haetaan pankista, luotto-ominaisuuden myöntää luottokorttiyhtiö - pankkien yhdistelmäkortit eivät ole mukana aineistossa
PANKKILAINAT - myös ilman vakuutta - vakuudelliset	<u>Nordea</u> Joustoluotto <u>Yksilölliset pankkilainat</u> kaikki pankit	<u>Sampo</u> Balanssiluotto Sammon kulutusluotto	- haetaan pankista tai Internetin kautta
PANKKIEN RAHOITUSYHT. LUOTTOKORTIT	<u>Handelsbanken Rahoitus</u> Aktiiviraha* Aktiiviraha Multicard (useita) Aktiiviraha Privaatti* <u>Nordea Rahoitus</u> Käyttöluotto* Askotili Tjäreborg Lomaluotto Uniikki-apteekkikortti Pörssitili Spar-luottotili Kotiluotto (ei korttia)	<u>OP-Kotipankki</u> Käteisluotto* Expert MasterCard Viiden Tähtien Kerhon MasterCard Luotollinen Volvo-kortti Suomalaisen kirjakaupan kortti <u>Sampo Pankki</u> (ent. SampoKortti) Tiliraha* Tiliraha (useita eri kortteja) Esso Tiger Card Ikea-luottokortti Neste-luottokortti	-* ns. yleisluottokortteja, jotka käyvät tuhansissa myyntipisteissä - muut kortit yhden myymälän tai myymäläketjun kortteja - haetaan myyjän kautta tai suoraan rahoitusyhtiöltä
KAUPAN RAHOITUSYHT. ja YKS. KAUPPOJEN KORTIT	Plussa-luottokortti* S-Etuluotto*	Stockmann-tilikortti Aurinkotili ONOFF-kortti	-* korttiluottoja, jotka käyvät tuhansissa myyntipisteissä - yhden myymälän tai myymäläketjun korttiluotot
MUIDEN RAHOITUSYHTIÖIDEN LUOTOT	Ellos Yksityislaina Halens Yksityislaina Cellbes Laina	Independent-luotto	- lainan käyttötarkoitusta ei kysytä - haetaan rahoitusyhtiöstä
POSTIMYYNTIYRITYSTEN LUOTOLLISET TILIT/LUOTOT	Kotiestostili (Anttila) Ellos-tili Cellbes-tili Rowells-tili	Hobby Hall -kertaluotto	- postimyyntiyrityksen ostosten maksaminen - hakemuksia posti-myyntikuvastoissa
OSAMAKSU-KAUPAN RAHOITTAJAT	<u>Huonekalukauppa</u> Isku	<u>Autokauppa</u> Useat liikkeet	- tietyn ostoksen rahoitus osamaksulla

Luottokorttien sopimusehdot määrittelee luottokortti- tai rahoitusyhtiö. Sopimusehtoihin sisältyvät tiedot muun muassa kortin kelpoisuudesta, luottorajasta, luoton takaisinmaksun aikataulusta ja muista kuluttajansuojalaissa määritellyistä asioista. Esimerkiksi tililuottoja koskevat sopimusehdot ovat vakiomuotoisia. Eri luotonantajien käyttämät ehdot samantyyppisissäkin luotoissa poikkeavat toisistaan lähinnä vain siinä mielessä, minkä otsikon alla mistäkin asiasta kerrotaan ja miten.

Luoton myöntämisen edellytykset kerrotaan niin ikään luottoehdoissa. Useimmissa korteissa luoton myöntämisen kriteereinä luetellaan täysi-ikäisyys, säännöllinen palkkatulo sekä raha-asioiden moitteeton hoitaminen (esimerkiksi ei maksuhäiriömerkintää). Hakemuksissa tiedustellaan edelleen luoton hakijan tuloja sekä tietoja entisistä ja nykyisistä työnantajista. Joissakin hakemuksissa kysytään luottojen sen hetkistä määrää tai ehdoissa kerrotaan hakijan taloudellista tilannetta koskevien tietojen tarkistamisesta. Luoton myöntämisen kriteerit vaikuttavat siten, ainakin paperilla, melko tiukoilta. Luottoyhtiöissä on yleistynyt ns. credit scoring -järjestelmä asiakkaiden luottokelpoisuuden arvioinnissa (Asiakastieto 2002). Mikään järjestelmä ei pysty kuitenkaan kontrolloimaan sitä, että luoton tarvitsija hakee luottoa useista rahoitusyhtiöistä.

Kulutusluoton ottaminen myyjäliikkeen kautta tapahtuu käytännössä siten, että asiakas täyttää luottihakemuksen. Asiakkaan täytettyä ja allekirjoitettua hakemuksen myyjä ottaa yhteyttä rahoitusyhtiöön luottopäätöksen saamiseksi. Luottopäätös tehdään yleensä saman puhelun aikana ja myönteisessä tapauksessa asiakas saa haluamansa tuotteen heti mukaansa. Puhutaan ns. pikalainoista. Maksu tapahtuu luotolla ja myyjä saa rahat tililleen muutamassa päivässä. Luoton saaja maksaa luoton takaisin rahoitusyhtiölle sovitussa aikataulussa.

Myyjän asiantuntemuksen ja aktiivisuuden varassa on selittää asiakkaalle luottosopimuksen keskeinen sisältö. Selvityksen yhteydessä tehdyt havainnot myyjien asiantuntemuksesta kulutusluottoja koskevien tietojen antajina olivat varsin kirjavia. Myyjien tietotaso vaihteli ja esiintyi myös haluttomuutta kertoa tarjolla olevista luotoista. Myyjät osasivat kertoa luoton todellisen vuosikoron ja minimikuukausierän suuruuden, mutta muilta osin tiedoissa esiintyi paljon puutteita eikä kaikkiin kysymyksiin saatu vastausta.

Luottoesitteillä ja/tai Internetissä olevalla aineistolla on keskeinen rooli luottoja koskevan informaation antajana. Niiden merkitys on huomattava varsinkin tilanteissa, joissa kuluttaja hakee luottoa yksin.

Sopimusehtoihin tutustuminen ja niiden sisäistäminen on riippuvaista kuluttajan taidoista tulkita osin lainsäädännön kapulakieltä ja halukkuudesta perehtyä tehtävään sopimukseen. Kuluttajien kyky toimia tällaisilla 'kasvottomilla' luottomarkkinoilla on kuitenkin asetettu jopa kyseenalaiseksi ja viitattu juuri mahdollisiin vaikeuksiin luottojen sopimusehtojen ymmärtämisessä (SOU 2000, Ämmälä 1996).

4 HAVAINTOJA KULUTUSLUOTTOJEN MARKKINOINNISTA

Kulutusluottojen käytön yleistyminen ja muutokset luottojen jakelukanavissa ovat heijastuneet myös luottojen markkinointiin ja hakemiseen. Kulutusluotot ovat rahoitustuotteina näkyvästi esillä ja niitä mainostetaan yleisesti omina tuotteinaan, ei ainoastaan tuotemainontaan kytkettynä. Luottokorttien myyntiä on pyritty edistämään panostamalla myös korttien ulkonäköön erilaisin kuva-aihein. Internetistä on tullut merkittävä kanava rahoituspalveluiden markkinoinnissa ja sen merkitys on jatkuvasti kasvamassa. Luoton antajan näkökulmasta Internet tarjoaa paikan yleisen informaation jakamiseen, tuotteiden esittelyyn ja myyntiin, asiakaspalveluun sekä yrityksen imagon luomiseen. Kuluttajalle Internet mahdollistaa tiedonhaun rahoituspalveluista ja asiointin rahoitusyhtiön kanssa aina luoton hakemista myöten. Esimerkiksi pankit rahoitusyhtiöineen markkinoivat kulutusluottojaan laajasti Internetissä ja myös lainahakemuksen pankille voi jättää Internetin kautta.

Luottojen markkinointia arvioitiin tässä selvityksessä pääosin luottojen markkinointiaineiston, ts. luottoesitteiden sekä Internetissä olevan markkinointiaineiston pohjalta. Ajankohtaista

luottomarkkinointia, kuten luottojen mainontaa eri kanavissa, selvitettiin sen sijaan hyvin suppeasti.

Tässä yhteydessä ei myöskään perehdytty yksityiskohtaisesti kulutusluottojen markkinointikäytäntöihin, mutta selvitystä tehtäessä tuli esille muun muassa seuraavia markkinointikanavia ja -muotoja: pankeissa jaettavat esitteet, pankkien osoitteellinen suoramarkkinointi, radiomainonta, mainokset erilaisissa ilmaiskuvastoissa, myyjäliikkeiden mainokset sanomalehdissä ja lehtien erillisliitteissä, lehdissä tapahtuva imagomainonta, luottoesitteet ja henkilökohtainen myyntityö kaupoissa sekä internetissä tapahtuva luottojen markkinointi.

Loppuvuodesta 2003 kulutusluottoja mainostettiin itsenäisinä luottotuotteina muun muassa kotiin jaetuissa kuvastoissa ("Kuponkiuutiset"), joissa oli sekä ns. yksityislainojen että rahoitusyhtiöiden korttiluottojen mainoksia. Suurimman päivälehdessä kodinkonemainokset sisälsivät tuolloin melko vähän luottomainoksia, vaikka em. tuotteita muutoin mainostettiin vilkkaasti. Useimmissa tarkastetuista mainoksista luottoa ei tarjottu lainkaan.

Luottojen mainoksissa noudatettiin annettuja sääntöjä siten, että luottotarjousta koskeva osa ei noussut hallitsevaksi asiaksi mainoksessa. Luottotarjouksen sisältyessä mainokseen huomio kiinnittyi joidenkin mainosten pieneen tekstiin ja heikkoon luettavuuteen. Todellisen vuosikoron ilmoittamista koskevia säännöksiä noudatettiin ko. mainoksissa hyvin. Markkinointikeinona tarjottiin useissa mainoksissa korotonta maksuaikaa muutamaksi kuukaudeksi eteenpäin. Näistä ilmoituksista saattoi myös saada käsityksen, että ostokseen sisältyy joka tapauksessa korotonta ja kulutonta maksuaikaa. Ilmoituksesta ei kuitenkaan käynyt heti selville se, että maksuaika on korotonta vain siinä tapauksessa, että ostoksen maksaa kokonaan tuon ajan kuluessa. Mahdollisen tilinhoitomaksun sisällyttämisestä luottoon ei myöskään kerrottu. Kuluttaja-asiamies pitää tämänkaltaista markkinointia harhaanjohtavana.

Pienen havaintomäärän vuoksi luottojen markkinoinnista ei voi tehdä yleistettäviä johtopäätöksiä. Kuluttajaviraston lähes samaan aikaan toteuttaman ja koko maan kattavan seurannan mukaan esille tuli kuitenkin samoja piirteitä kulutusluottojen markkinoinnista. Myös autoluottojen markkinointia koskeneen seurantakampanjan yhteenvedossa todetaan, että kulutusluottoja markkinoidaan osin puutteellisin ja harhaanjohtavin tiedoin (Kuluttajavirasto 2004).

Selvityksessä tarkasteltiin luottojen markkinointia sekä esitteiden että Internetin markkinointiaineiston pohjalta. Luottoesitteet – ja niiden sisältämät luottihakemus ja sopimusehdot – ovat olleet perinteisesti keskeinen luottoa koskeva tietolähde kuluttajalle. Niiden tulisi pystyä välittämään olennaiset tiedot luotosta ymmärrettävällä tavalla. Internet on noussut painettujen esitteiden rinnalle niitä täydentäväksi ja myös korvaavaksi markkinointikanavaksi. Sekä esitteiden että Internetin osalta arvioitiin luottomarkkinoinnin tunnusomaisia piirteitä sekä kuluttajansuojalain keskeisten kulutusluottosäännösten noudattamista. Huomio kiinnitettiin erityisesti todellisen vuosikoron ilmoittamiseen sekä ko. tiedon selkeyteen ja ajankohtaisuuteen sekä luottokustannusten selvittämiseen liittyviin asioihin luottosopimuksissa ja sopimusehtoihin yleisesti.

4.1 Luottoesitteet markkinointimateriaalina

Selvityksessä käytiin läpi sekä pankkien että rahoitusyhtiöiden luottoesitteitä. Pankkien luottoesitteet eroavat sisällöltään ja laajuudeltaan. Yleisimmin tiedot esimerkiksi pankin tarjoamista korteista on koottu yhteen esitteeseen, joissa kortit kuvataan lyhyesti. Muutamalla pankilla on kattavampia esitteitä, joissa korttien perustiedot tuodaan esille varsin selkeästi ja myös korttiluoton todellinen vuosikorko kerrotaan. Pankeilla on myös erikseen esitteitä Visa ja MasterCard -korteistaan. Todellinen vuosikorko annetaan niissä lain edellyttämällä tavalla, mutta erityisesti Visa-esitteiden tiedot ovat vanhentuneita. Kysyttäessä Visan todellista vuosikorkoa tällä hetkellä ei kaikista pankeista osattu antaa tuoretta tietoa.

Eri rahoitusyhtiöiden korttiluottojen esitteet ovat sanomiltaan varsin samanlaisia eivätkä esitteiden ilmaisut poikkea juurikaan toisistaan. Luoton ottamista kuvataan esitteissä myönteis-

senä asiana. Keskeisiä luottoja kuvaavia ilmaisuja ovat luoton hakemisen ja käytön helppous ja vaivattomuus (*"luotto joka antaa vauhtia elämäsi hankinnoille"*) sekä luotonsaannin nopeus (*"saat tiedot luotosta ja ostokset mukaasi saman tien"*). Niin ikään esitteissä saatetaan korostaa luoton ottamisen joustavuutta niin omaa elämää kuin luoton käyttöä koskevissa päätöksissä. Joustavuus pitää sisällään esimerkiksi sen, että kuluttajalla on mahdollisuus päättää itse luoton takaisinmaksuajasta.

Esitteet luovat helposti mielikuvan myös kulutusluottojen edullisuudesta. Luoton edullisuudesta ei puhuta yleensä suoraan, mutta mielikuvan edullisuudesta saattavat synnyttää esimerkiksi korottaman maksuajan tai lyhennysvapaiden kuukausien korostaminen luottojen markkinoinnissa. Korttiluotoissa luoton ottajalle myönnetään yleensä kaksi lyhennysvapaata kuukautta vuodessa, joilta jaksoilta kertynyt korko veloitetaan seuraavan kuukauden laskutuksen yhteydessä. Esitteissä muistutetaan myös siitä, että luottotilin avaaminen ei maksa mitään. Puhutaan myös suoraan *'edullisesta maksuajasta'* ja eräässä esitteessä noin 20 prosentin todellisen vuosikoron luottoa kuvataan *'yllättävän edulliseksi'*.

Yhtenä markkinointikeinona käytetään mahdollisuutta siirtää luottotililtä käteistä rahaa luoton ottajan omalle pankkitilille. Nämä käteisnostot tai tilisiirrot ovat mahdollisia joissakin tililuotoissa ja niistä sovitaan erikseen. Markkinoinnissa ei kuitenkaan kerrota aina näiden siirtojen maksullisuudesta. Luottoesitteiden joukossa löytyy myös esimerkkejä, joissa uudet markkinointikeinot vaativat – jotta niistä pääsisi perille – huolellista perehtymistä esitteisiin. Eräpäivänsiirtokampanja tai kampanjatili ovat käsitteinä vieraita.

Esitteistä löytyvät kuluttajansuojalain edellyttämät tiedot. Rahoitusyhtiöiden korttiluottoesitteissä todellinen vuosikorko annetaan sekä luoton yleiskuvauksessa että sopimusehdoissa. Rahoitusyhtiöiden korttiluotot ovat tililuottoja, ja niiden todellinen vuosikorko ilmoitetaan tyypillistä luoton käyttöä koskevana esimerkkinä kuten kuluttajansuojalaissa on säädetty. Joidenkin rahoitusyhtiöiden esitteissä tieto luoton todellisesta vuosikorosta löytyy sopimusehdoista suhteellisen helposti oman otsikon alta. Yleisimmin tieto liitettiin kuitenkin muiden otsikoiden, kuten "luoton korko" tai "kortin laskutus" yhteyteen. Kuluttaja-asiamies on ohjeissaan ja kannanotoissaan tähdentänyt myös sitä, että tiedon on oltava näkyvästi esillä. Tältä osin luottojen sopimuslomakkeissa on parantamisen varaa. Sopimusehtojen tekstit ovat kauttaaltaan melko pienellä kirjaimella ja lisäksi useissa tapauksissa huonosti näkyviä lomakkeiden monikerroksisuuden takia. Tällöin tarkempi perehtyminen esimerkiksi luoton lyhentämiseen tai luottoon liittyviin maksuihin saattaa tuottaa lukijalle vaikeuksia.

Luottoesitteiden tiedot eivät ole aina ajan tasalla ja myös sopimustekstien kielellisestä tarkkuudesta löytyy huomauttamista. Useimmat esitteistä on painettu vuonna 2002 eikä esitteitä ilmeisesti uusita jokaisen koron tarkistuksen jälkeen. Useimmissa esitteissä on tämän vuoksi annettu todellisuutta hieman korkeampi korko, koska luottojen viitekorkoina käytetyt euriborit ovat laskeneet vuonna 2003. Myöskään valuutan vaihtumisen aiheuttamat muutokset eivät ole siirtyneet kaikilta osin sopimusteksteihin: vaikka hakemuksen tiedot, esimerkiksi luottoraja, on muutettu euroiksi, sopimusehtoihin oli vielä jäänyt merkkejä markka-ajasta. Eräässä sopimustekstissä käytetään edelleen ilmaisua markkamääräinen euromääräisen sijaan. Oli myös hämmästyttävää saada kirjallisen pyynnön jälkeen käsiin syksyllä 2003 hakulomake, jossa luottoa haettiin ja sopimusehtojen rahamääriä koskevat tiedot olivat kaikki markkoina.

Myös postimyyntiyritysten tiliehtojen selkeydestä ja ymmärrettävyydestä nousee kysymyksiä. Huomio kiinnittyi muun muassa siihen, että tiliehdot on joissakin kuvastoissa erittäin pienellä tekstillä. Muutaman yrityksen tililuoton lyhentämistä koskevat tiedot ovat epäselviä. Lyhennystaulukosta saa käsityksen, että luoton takaisinmaksuaika ei vaikuta lainkaan luoton kokonaiskustannuksiin. Lyhennystaulukko on kuitenkin ainoastaan suuntaa-antava. Myös luottorajan määrittelyssä on tililuotoissa epäselvyyttä: hakulomakkeessa mainitaan 800 euron minimiluottoraja, kun sillä tarkoitetaan yleensä maksimiluottoa, jonka ylimenevä luotto on poikkeuksellinen ja toisaalta, jota pienempi luotto on myös mahdollinen.

Tässä selvityksessä ei ollut mahdollista paneutua yksityiskohtaisemmin sopimusehtojen teksteihin, ehtojen sisältöön, ja tarkastella sopimusehtojen ymmärrettävyyttä. Kulutusluottojen

kustannuksia laskettaessa (kappale 5) perehtyminen luottojen takaisinmaksukäytäntöihin ei ollut kuitenkaan aivan yksinkertaista. Sopimusehtojen ymmärrettävyys kuluttajan näkökulmasta herättääkin kysymyksiä ja tarpeen tutkia asiaa kuluttajalähtöisesti.

4.2 Luoton tarjoajien kotisivut markkinointikanavana

Lähes kaikista selvityksessä mukana olleista luottotuotteista löytyi tietoa myös Internetistä. Internet sisältää tietoa sekä pankkien että rahoitusyhtiöiden korteista ja luotoista ja myös postimyyntiyriyten tililuotot ja yksityislainat esitellään Internetissä. Aivan kaikilla luottojen tarjoajilla ei ole kuitenkaan omaa kotisivua. Tietojen löytymisessä sekä tietosisällön määrässä ja laadussa on niin ikään eroja eri luottolaitosten välillä. Pankkien ja rahoitusyhtiöiden väliset erot luottojen markkinoijina ovatkin nähtävissä selvimmin juuri Internetissä verrattuna painettuun markkinointiaineistoon.

Pankkien luottotuotteita koskevat sivut Internetissä vaihtelevat laajuudeltaan. Osassa pankkien sivuja esitteiden tiedot on viety Internetiin sellaisinaan. Internetissä on korttien kuvat ja lyhyet kuvaukset korteista. Osa pankeista on hyödyntänyt uutta tekniikkaa monipuolisesti: sivuilla on paljon tietoa esimerkiksi luottokorteista, linkit luottoehtoihin ja kortin hakulomake. Myös muista kulutusluotoista kerrotaan eri tavoin. Sivuilla kehoitetaan esimerkiksi asiakasta käymään pankissa neuvottelemassa lainasta; laajimmillaan sivuilla kerrotaan monipuolisesti lainamahdollisuuksista, luottojen ehdoista ja kustannuksista. Useimmissa pankeissa sivuilta voi kuitenkin tulostaa lainahakemuksen ja jättää luottohakemuksen sähköisesti. Lähes kaikkien pankkien sivuilla on lainalaskureita luoton hakijan avuksi. Pankit pyrkivät palvelemaan asiakkaitaan myös yksilöllisesti: sivuilla tarjotaan yhteydenottomahdollisuuksia lisätietojen kysymiseen joko sähköpostilla tai puhelimitse.

Rahoitusyhtiöiden korttiluotoista löytyy Internetissä niin ikään vaihtelevasti tietoa. Muutamalla pankkisivustolta löytyy tietoa rahoitusyhtiöistä ei ole lainkaan omaa sivua, jolloin tiedot rahoitusyhtiön tuotteista löytyvät vain lyhyesti ao. pankin sivulta tai luottoa tarjoavan yrityksen sivulta. Toisaalta, kahdella luottotuotteella (Aktiiviraha ja Käyttöluotto) on oma osoite Internetissä. Korttiluottoja koskevat tiedot Internetissä vaihtelevat siten lyhyistä maininnoista laajoihin luottoja koskeviin esittelyihin, jotka sisältävät luottohakemuksen, luottoehdot, tietoja ostopaikoista ja luoton kustannuksista sekä mahdollisuuden niiden laskemiseen.

Internetsivujen rakenteen vuoksi luottoja koskevien tietojen löytyminen ei käynyt aina helposti. Pankkien luottotuotteiden jäljille pääsee melko helposti, sillä pankkien Internetosoitteet ovat tuttuja tai helposti arvattavissa. Luottokortteja tai luottoja koskevat tiedot löytyvät sivuilta yleensä helposti. Rahastoyhtiöiden luottotuotteiden löytyminen Internetistä on jo hankalampaa ja niiden etsiminen ilman selkeää käsitystä siitä, mitä etsii, voi olla ensi alkuun hankalaa. Esimerkiksi pankkien sivuilta ei ole aina selkeästi osoitettua linkkiä ao. rahoitusyhtiön sivulle. Lisäksi osa korttiluotoista esitellään ainoastaan sen yrityksen sivuilla, jonka kortista on kysymys. Kauppojen rahoitusyhtiöiden tarjoamista korteista tiedot löytyvät melko helposti sen jälkeen, kun on päässyt kyseisen kaupparyhmittymän kotisivulle. Myös postimyyntiyriyten luottotuotteista tiedot löytyvät suhteellisen helposti.

Osa pankkien ja rahoitusyhtiöiden sivuista on selkeästi ryhmiteltyjä ja helppokäyttöisiä (esim. Sampo). Erityisesti korttiluottoja koskevien tietojen löytymistä ja kokonaisnäkömyksen saamista erilaisista luottotuotteista vaikeuttavat kuitenkin erot sivujen rakenteessa ja laajuudessa. Selkeiden linkkien puuttuminen tai sivujen nimikkeistön kirjavuus ovat tietojen helpon vertailemisen esteitä.

Luottoehtoja ja todellista vuosikorkoa koskeva tieto Internetissä on yhteydessä sivujen rakenteeseen ja laajuuteen. Jos pankit antavat informaatiota luottokorteistaan joko pelkästään kuvin ja lyhyin maininnoin eri vaihtoehtoista, todellista vuosikorkoa ei edes tarvitse ilmoittaa markkinoinnissa. Laajemmissa Internetin tuote-esittelyissä todellinen vuosikorko yleensä kerrotaan. Todellista vuosikorkoa koskevat tiedot ovat myös melko hyvin ajan tasalla.

Useimmilla sivuilla tiedot oli päivitetty vuoden 2003 jälkimmäiselle puoliskolle. Joidenkin pankkien ja rahoitusyhtiöiden sivuilla tietoja päivitettiin keskimääräistä useammin ja todellisen vuosikoron yhteydessä ajankohta (kuukausi/vuosi) oli lähes aina reaaliajassa. Luottoehtoihin – joihin on yleensä erillinen linkki – todellista vuosikorkoa koskeva muuttunut tieto ei ole kuitenkaan aina 'päässyt'. Luottoehdoissa on jopa vuodelta 1998 peräisin olevia tietoja. Kuten painetuissa esitteissä, myös Internetissä on epätarkkoja ilmaisia luottoehdoissa. Useissa luottoehdoissa on sekaisin euro- ja markkailmaisuja. Esimerkiksi, vaikka todellinen vuosikorko oli muutettu euroiksi, tekstissä osa maksuista ilmaistaan markkoina tai puhutaan yleisesti markkamääräisestä, kun oikea ilmaisu on euromääräinen.

5 LUOTTOJEN KUSTANNUKSET KULUTTAJALLE

Luoton ottaminen vaikuttaa aina kuluttajien taloudelliseen tilanteeseen. Kuluttajan tulisi sen vuoksi pystyä selvittämään, mitä luoton ottaminen tulee hänelle maksamaan. Jotta kuluttaja voisi vertailla eri luottovaihtoehtoja, luoton antajan edellytetään antavan kuluttajalle tietoa luoton kustannuksiin vaikuttavista tekijöistä. Velvoite sisältyy kuluttajansuojalakiin, jonka mukaan kulutusluottosopimuksen tulee sisältää tietoa muun muassa kaikista luottoon liittyvistä maksuista, luoton takaisinmaksusta, oikeudesta maksaa luotto takaisin ennen aikaisesti sekä todellisesta vuosikorosta.

Kulutusluoton hinnan mittariksi on kuluttajansuojalaissa säädetty todellinen vuosikorko. Todellinen vuosikorko tarjoaakin yhden lähtökohdan kulutusluottojen vertailussa ja luottokustannusten arvioinnissa. Luoton aiheuttamien kustannusten tarkempi selvittäminen kussakin yksittäisessä tapauksessa ja luottomarkkinoiden eri vaihtoehtojen vertailu edellyttävät kuitenkin tarkempia laskelmia. Seuraavassa tarkastellaan aluksi luottojen hinnoittelua ja sen jälkeen tehdään laskelmia luottojen kokonaiskustannuksista esimerkkitapauksissa. Samassa yhteydessä pyritään myös arvioimaan sitä, miten selkeästi ja ymmärrettävästi tiedot annetaan, jotta kuluttaja voisi tehdä omalta kannalta järkeviä ja mahdollisimman riskittömiä päätöksiä.

5.1 Luottojen hinnoittelu ja luottokustannusten muodostuminen

Luottojen hinnoittelun perustan muodostavat luoton korko sekä erilliset palkkiot ja maksut luoton käyttöönotosta ja käytöstä. Luottojen vertailu em. tekijöiden tietojen pohjalta ei ollut kuitenkaan aina helppoa. Syynä tähän ovat esimerkiksi korkoilmaisujen ja takaisinmaksukäytäntöjen kirjavuus. Esimerkiksi luoton lyhentämistavalla ja -aikataululla on merkitystä kustannusten kannalta, mutta hakemuksen ja sopimusehtojen tulkinta tältä osin edellytti lisäselvitystä.

Pankkien ja rahoitusyhtiöiden tarjoamien korttiluottojen perushinnoittelu on vakio. Asiakas-kohtaista hinnoittelua käytetään pankkien räätälöidyissä luotoissa, joissa asiakkuuteen liittyvät tekijät voivat vaikuttaa luoton korkomarginaalin suuruuteen. Pankki saattaa tarjota kanta-asiakkailleen alennusta luottokorttien vuosimaksuista. Luoton ottaja eli kuluttaja voi vaikuttaa luottokorttinsa tai kulutusluottonsa kustannuksiin lähinnä lyhennystavan tai -aikataulun valinnalla sekä valitsemalla luottorajan mahdollisimman hyvin käyttötarkoitukseensa sopivaksi. Kokonaiskustannuksiin vaikuttavat jossain määrin myös muut kuluttajan päätettävissä olevat tekijät kuten se, käyttääkö hän hyväkseen lyhennysvapaita kuukausia tai haluaako hän käyttää luottoaan myös käteisvaluuttana. Seuraavassa tarkastellaan lähemmin luottokustannusten muodostumista ja miten ne vaihtelevat eri tyyppisissä luotoissa.

Korko

Kulutusluottojen korot on yleensä sidottu johonkin viitekorkoon, jonka suuruus ei ole pankin määrättävissä. Viitekoron muuttuessa myös asiakkaan luotosta maksama korko muuttuu. Useimmiten kulutusluotoissa käytetään viitekorkona joko pankkien omia ns. primekorkoja, euribor-korkoja tai joissakin tapauksissa Suomen pankin määrittelemää peruskorkoa. Viitekoron päälle lasketaan marginaali, jonka suuruus vaihtelee luottomuodon ja myös myöntäjän mukaan. Esimerkiksi luotollisen Visa-kortin korko on 3 kuukauden euribor (joulukuussa 2003 noin 2,15 prosenttia) ja marginaali pankista riippuen 6–7,5 prosenttia.

Rahoitusyhtiöiden korttiluotoissa viitekorkona on lähes poikkeuksetta ao. pankin oma prime-korko (2,25–2,50 % syksyllä 2003), johon lisätään marginaalia yleensä 11–12 prosenttia. Pankeista haettavissa ns. räätälöidyissä luotoissa marginaalit voivat olla asiakaskohtaisia ja vaihdella joitakin prosentteja. Kulutusluotoissa marginaali on yleensä 2,0–3,75 prosenttia. Yksittäisten kauppojen sekä postimyyntiyritysten tarjoamissa luotoissa korko ilmoitetaan yleensä kuukautta kohti (yleisimmin 1,6–1,9 %/kk) eli vuositasolla noin 19–23 prosenttia. Postimyyntiyritysten tililuottojen sekä ns. yksityislainojen nimillä markkinoitavien luottojen korkojen päälle lisätään vielä 0,4 prosentin kuukausittainen limiittikorko luottorajasta.

Kuten sivun 22 yhteenveto osoittaa, kulutusluottojen nimelliskorot vaihtelevat melkoisesti luottotyyppien välillä. Kunkin luottotyypin sisällä korot määräytyvät kuitenkin melko yhtenäisesti. Esimerkiksi eri rahoitusyhtiöiden tarjoamien samantyyppisten yleisluottokorttien korot poikkeavat toisistaan melko vähän. Edullisimmin kulutusluoton saa pankista, joissa luoton korko on vakuudellisena jopa alle 5 prosenttia lainamäärästä ja asiakkuudesta riippuen ja vakuudettomana lähellä 10 prosenttia. Kansainvälisten yleisluottokorttien korot ovat alle 10 prosenttia ja rahoitusyhtiöiden korttien lähellä 15 prosenttia. Selvästi korkein korko on postimyyntiyritysten luotollisissa tileissä ja ns. yksilölainoissa, tosin myös luottokustannusten laskentaperusteet ovat niissä erilaiset verrattuna muihin luottoihin.

Korkojen vertailua eri luottotyyppien välillä saattavat hankaloittaa korkojen erilaiset ilmoittamiskäytännöt ja kirjavuudet korkojen nimikkeissä. Osa korosta ilmoitetaan kuukausitasolla, osa vuositasolla. Joihinkin luottoihin liittyy nimelliskoron lisäksi luottorajasta riippuvainen ns. limiittikorko, yleensä 0,4 prosenttia. Luottolaitoksen ilmoittama korko sisältää joistakin luotoista lähes kaikki luottokustannukset. Useimpien luottokorkojen päälle lasketaan muut palkkiot ja maksut, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti luoton hintaan. Luotosta perittävän koron määrä vaihtelee jossain määrin myös sen mukaan, alkaako koronmaksuvelvollisuus heti, kun luottosopimus on tehty, vai sisältykö luottoon ns. korotonta maksuaikaa.

Luottoon liittyvät maksut ja palkkiot

Kulutusluottoihin liittyvät muut maksut vaihtelevat niin ikään sekä luotonantajien että luottotyyppien välillä. Kustannuksia aiheuttavat luoton käyttöönottovaiheen avaus- tai perustamismaksut, yleisluottokorttien vuosimaksut sekä kuukausittain tai laskutuskausittain perittävät tilinhoitopalkkiot. Kuluttajan haluamat muutokset luottoehtoihin, kuten maksusuunnitelman muuttaminen, viivästyksset luoton takaisinmaksussa tai muut sopimuksen laiminlyönnit merkitsevät aina lisäkustannuksia luoton ottajalle.

Avaus- tai perustamismaksuja peritään joissakin luottokorttiluotoissa ja pankkiluotoissa. Ne vaihtelevat korttiluotoissa 17 ja 100 euron ja pankkilainoissa 50 ja 250 euron välillä.

Kaikkien kansainvälisten yleisluottokorttien käyttöön liittyy kortin käyttörajaan kytketty ja kortin käytöstä riippumaton vuosimaksu. Maksu määräytyy joko prosentuaalisena (2 %, normaali Visa tai 2–2,5 % MasterCard) tai kiinteähintaisena (osa MasterCard, Visa Gold -kortit). Osa pankeista perii tämän lisäksi vuosimaksun myös Visan luottolimiitistä, joka on 1,5– 2,0 prosenttia luottorajasta. Myös luottokorteista perittävä korko ja laskutuslisät vaihtelevat

pankkikohtaisesti. Liitetaulukkoon 3 on koottu eri pankkien yleisluottokorteista perimiä maksuja.

Lähes kaikkiin tarkastelussa olleisiin luottotuotteisiin liittyy joko kuukausittain tai laskua kohden perittävä palkkio. Joissakin luotoissa se sisältyy luoton kuukausierään (postimyyntiyritysten tilit, yksityislainat). Palkkioissa on melkoisesti vaihtelua: pankit veloittavat esimerkiksi luottokortin käytöstä 2,00–3,50 euroa laskua kohden, rahoitusyhtiöt kuukausittain 2,00–5,05 euroa. Tilinhoitopalkkiot voivat olla huomattavat, jos laina-aika on pitkä tai kuluttajalla on maksettavana useampia luottoja.

Luotollisen kortin käyttö muuhun kuin ostosten maksamiseen on myös maksullista. Nostopalkkio ns. yleisluottokortilla (MasterCard) on yleensä 2 prosenttia noston määrästä. Osa rahoitusyhtiöiden luottokorteista on myös mahdollisuus liittää käteisnostomahdollisuus (puhelintili, tilisiirto), jonka käytöstä veloitetaan joka kerta erikseen (esimerkiksi 8,50 euroa/kerta). Luoton ottaja joutuu aina maksamaan myös siitä, että hän haluaa tehdä muutoksia luottosopimukseensa tai laiminlyötyään sopimuksen ehtoja. Erilliset todistukset tai luoton antajalta pyydyt selvitykset ovat niin ikään maksullisia. Liitetaulukkoon 4 on koottu hintatietoja eri rahoitusyhtiöiden perimistä palkkioista. Jokaisella rahoitusyhtiöllä on pitkälti omat maksukäytäntönsä. Esimerkiksi maksusuunnitelman muutoksesta veloitetaan rahoitusyhtiöstä riippuen 5,00–16,82 euroa, samoin korko- ja saldotodistuksesta.

Luoton lyhentäminen

Luoton ottaja voi yleensä vaikuttaa siihen, missä tahdissa hän lyhentää luottoa. Vakiosopimuksiin perustuvissa korttiluotoissa käytetään yleensä prosenttikohtaista lyhennystä, esimerkiksi 4, 5, 10 tai 20 prosenttia. Kertaluotoissa lyhennys perustuu tiettyyn lyhennysaikatauluun, esimerkiksi puoli vuotta, yksi, kaksi tai kolme vuotta. Luoton takaisinmaksu- aikataululla tai lyhentämisrytmillä on aina merkitystä luoton kokonaiskustannusten määrään. Kertaluotoissa kustannukset voidaan myös laskea suhteellisen tarkasti etukäteen. Ns. jatkuvissa luotoissa (kuten luottokorttiluotot) luottokustannusten arviointi tarkasti etukäteen ei ole mahdollista, koska luottoa voidaan käyttää eri tavoin. Tosin myös jatkuvia tililuottoja otetaan paljon kertaluonteisina, yksittäisen hyödykkeen hankinnan rahoitusta varten. Tällöin myös luoton lyhentämisrytmi ja sen myötä kokonaiskustannukset ovat laskettavissa luotosta sovittaessa.

Luottojen lyhentämiskäytännöissä on joitakin eroja eikä luottojen sopimusehtojen tutkiminen ja tulkinta luoton takaisinmaksun määräytymisessä ole aina yksiselitteistä. Eri rahoitusyhtiöiden tarjoamat lyhennysosuudet vaihtelevat jonkin verran, mutta luottojen välillä on eroa myös siinä, miten valittu prosenttiosuus lyhentää luottoa, ts. mitä lyhennysprosenttiin lasketaan. Lyhennys lasketaan koko luottorajasta, suurimmasta käytetystä luoton määrästä tai jäljellä olevan luoton määrästä. Luoton lyhennyksen perustana ilmoitetut laskutuspäivän velkasaldo tai korkein käytetty saldo eivät ole kuitenkaan käsitteinä heti selkeitä. Osassa luottoja lyhennysosuus pysyy koko ajan samana ja sisältää koron ja tilinhoitopalkkion. Osassa luottoja valittu lyhennysprosentti tarkoittaa pelkästään velan lyhennystä, jonka päälle lasketaan luoton korko ja muut palkkiot. Paitsi kulloinkin tapahtuvan maksuerän suuruuteen erilaiset lyhennystavat vaikuttavat myös takaisinmaksuaikaan ja sen myötä luoton kokonaiskuluihin.

Siitä huolimatta, että lyhennysosuus on luoton hakijan valittavissa, joidenkin rahoitusyhtiöiden hakemuslomakkeissa tarjotaan ensimmäisenä lyhennysvaihtoehtona alhaisimman lyhennysprosentin mukaista lyhennysuunnitelmaa (esimerkiksi 4 %). Lomakkeessa on kylläkin maininta mahdollisuudesta lyhentää luottoa myös tätä suuremmissa erissä (esim. 5 tai 10 %), mutta kaikissa hakemuksissa ei ole tätä varten selvää merkintää. Pieni lyhennysosuus merkitsee kuitenkin pitkää laina-aikaa ja tämän myötä korkeampia kokonaiskustannuksia. Ns. yksityislainoissa, jotka ovat kertaluottoja, luoton hakija voi valita kuukausierän suuruuden eri pituisille laina-ajoille (1–5 vuotta) lasketuista vaihtoehdoista. Lainaesitteessä myös kokonaiskustannukset on ilmoitettu eri lainamäärä- ja takaisinmaksuvaihtoehdoille.

Luoton todellinen vuosikorko ja luoton kokonaiskustannukset

Kuluttajansuojalain edellyttämä todellinen vuosikorko annetaan luottotiedoissa asianmukaisesti. Tosin sitä koskevilla ilmaisuilla on jossain määrin epätarkkuutta; todellisen vuosikoron sijaan puhutaan myös keskimääräisestä korosta. Todellinen vuosikorko, joka ottaa huomioon kaikki luottokustannukset, näyttää eri tyyppisten kulutusluottojen hintahaitarin laajuuden ja luottojen edullisuusvertailu näyttääkin varsin selkeältä. Seuraavaan yhteenvetotaulukkoon (taulukko 2) on koottu tietoa eri tyyppisten luottojen kustannusten muodostumisesta ja kustannusten vaihteluista keskeisten luottotyyppien osalta sekä arvio siitä, millaiset mahdollisuudet luoton ottajalla on laskea tai arvioida luoton kokonaiskustannuksia.

TAULUKKO 2. Erityyppisten kulutusluottojen kustannusten muodostuminen.

Kulutusluotto- tyyppi	Nimellis- korko, %/vuosi	Avaus- maksu, €	Vuosi- maksu	Maksu luotto- limi- tistä %	Tilinhoito- palkkio/ Laskutus- lisä, €	Todellinen vuosikorko, % (luoton myöntäjän ilmoittama)	Luotto- kustannusten selvittäminen etukäteen
Pankkien yleisluotto- kortit	8,15– 9,65	–	Visa 2 % MasterC 2–2,5 % tai 50 €	Visa 0–2/ v	Visa 2,00–3,50/ lasku MasterCard 0–2,50/ lasku	Visa* 10,0–13,2 MasterCard 11,4–11,7	- yleensä hankalaa
Pankkilainat ¹ - vakuudeton - vakuudella	8,15–9,15 3,2–5,9	50–110 50–250	– –	– –	2,00–3,50/ kk 1,00–1,10/kk	9,2–11,4 3,5–6,9	- pankeissa neuvoteltavissa luotoissa pankkien laskel- mat, Internetissä laskureita
Rahoitusyhtiöiden - yleisluottokortit - erityisluottokortit	9,25–14,5 9,65–17,8	0–100 0–16	0–8,41 € 0–100 €	– –	2,50–5,05/ kk 0–4,20 /kk	15,4–18,7 12,2–21,5	- vaihtelee, osalla rahoitusyhtiöitä Internet-laskurit
Ns. yksityis- lainat ja posti- myyntiyritysten luotolliset tilit	21,6–22,6 19,8–21,6	– –	– –	– 0,4 /kk	– 0–1,42 /kk	26,4–27,6 21,9–26,4	- yksityislainojen markkinoinnissa lyhennystaulukot kokonais- kustannuksineen

* Perustuvat Luottokunnan antamiin tietoihin (03/2003).

Vakuudettomana otetun kulutusluoton alhaisin todellinen vuosikorko on pankkien myöntämässä lainoissa ja korkein ns. yksityislainoissa (Ellos, Halens). On kuitenkin otettava huomioon se, että eri tyyppiset luotot eivät ole jokaisessa tilanteessa toistensa vaihtoehtoja. Esimerkiksi pankit eivät välttämättä rahoita lainkaan yksittäistä, korkeintaan 1000 euron hankintaa, vaan ohjaavat luoton hakijan rahoitusyhtiönsä asiakkaaksi. Rahoitusyhtiöiden korttiluotoissa laskennalliset vuosikorot poikkeavat jonkin verran eri luottotuotteiden välillä, mutta tuotteiden hinnoittelu sekä pankkien että rahoitusyhtiöiden korteissa on kuitenkin melko yhtenäinen.

Todellisen vuosikoron käyttöön luottokustannusten välisessä vertailussa liittyy lisäksi joitakin huomioita:

1 Pankkilainojen osalta tiedot eivät kuvaa koko hintahaitaria. Vakuudellisten kulutusluottojen todellinen vuosikorko (lainamäärä 10 000 euroa, laina-aika 3 vuotta) vaihteli esimerkiksi lokakuussa 2003 helsinkiläisissä pankeissa 4,8–7,2 prosenttia. (LÄHDE: Suomen Rahatieto).

- Tililuoton (kuten rahoitusyhtiön korttiluotto) todellinen vuosikorko, joka esitetään markkinoinnissa, on alhaisempi kuin, jos luotto otetaan kertaluottona (mikä on usein tavallista). Tämä johtuu todellisen vuosikoron erilaisista laskentaperusteista.
- Todellinen vuosikorko ei kerro luottotuotteiden välistä hintaeroa, jos todelliset vuosikorot on laskettu eri luottomäärille.
- Vähäiset, 1–2 prosentin erot todellisissa vuosikoroissa voivat olla käytännössä melko pieniä: esimerkiksi 1 000 euron luotossa vuoden maksuajalla kahden prosenttiyksikön ero todellisessa vuosikorossa on kuukausittaisessa maksuerässä 92 senttiä.
- Todellista vuosikorkoa kuvaavat tiedot markkinoinnissa ovat osaksi vanhentuneita ja laskelmissa on myös muutoin joitakin virheellisyyksiä.
- Todellinen vuosikorko ei ole käsitteenä välttämättä selkeä luoton ottajalle (esim. SOU 2000) ja voidaan kysyä, osaako luoton hakija sen perusteella arvioida luottonsa kokonaiskustannuksia.

Myös kappaleessa 5.2 esitettävät laskelmat osoittavat, että erilaisissa luotonkäyttötilanteissa markkinoinnissa ilmoitettu todellinen vuosikorko ei aina kerro yksiselitteisesti hintaeroista luottojen välillä.

Luoton kokonaiskustannusten selvittäminen antaa konkreettisen perustan paitsi luottojen väliselle vertailulle myös arvioida erilaisten lyhennystapojen vaikutusta luoton hintaan. Luoton ottamisen hetkellä mahdollisuudet luottojen kokonaiskustannusten selvittämiseen vaihtelevat. Kertaluotoissa kokonaiskustannukset tulee kertoa luoton markkinoinnissa. Ns. yksityislainoissa lyhennystaulukot kokonaiskustannuksineen ovat osa markkinointimateriaalia. Sen sijaan tililuotoissa markkinoinnissa annettu todellinen vuosikorko kuvaa luoton keskimääräistä käyttöä ja luoton ottajan aktiivisuudesta riippuu, osaako tai haluaako hän paneutua luottoehtoihin luottonsa kokonaiskustannusten arvioimiseksi. Tämä vaatii perehtymistä luoton ehtoihin laskelmien suorittamiseksi tai Internetissä olevien luottolaskureiden käyttöä. Myyjäliikkeissä tehtävissä luottosopimuksissa luottokustannusten selvittäminen asiakkaalle voi olla kiinni myös myyjän aktiivisuudesta tai luottoja koskevista tiedoistaan. Muutamassa myymälässä, joissa selvitystä tehtäessä käytiin, oli nähtävillä taulukoita erilaisille lyhennysvaihtoehdoille.

Internetissä, sekä pankkien että rahoitusyhtiöiden kotisivuilla, on erilaisia laskureita luottokustannusten selvittämistä varten. Internetissä on myös yleislaskureita, joilla voi laskea kertaluoton kokonaiskustannukset ja/tai lyhennyserien suuruuden. Luottolaitosten laskureissa on eroa siten, että osa laskureista antaa kokonaiskustannukset sellaisinaan, osassa ne pitää laskea, kun kuukausittainen menoerä on tiedossa. Laskureiden tulos on joissakin tapauksissa luoton tarjoajan ilmoituksen mukaan suuntaa-antava. Laskureiden avulla luoton hakija ei myöskään saa selville oman luottonsa todellista vuosikorkoa, vaan laskurit antavat aina saman laskennallisen tuloksen. Laskureiden avulla saa kuitenkin melko hyvän käsityksen luoton kokonaiskustannuksista erilaisille lyhennysuunnitelmille.

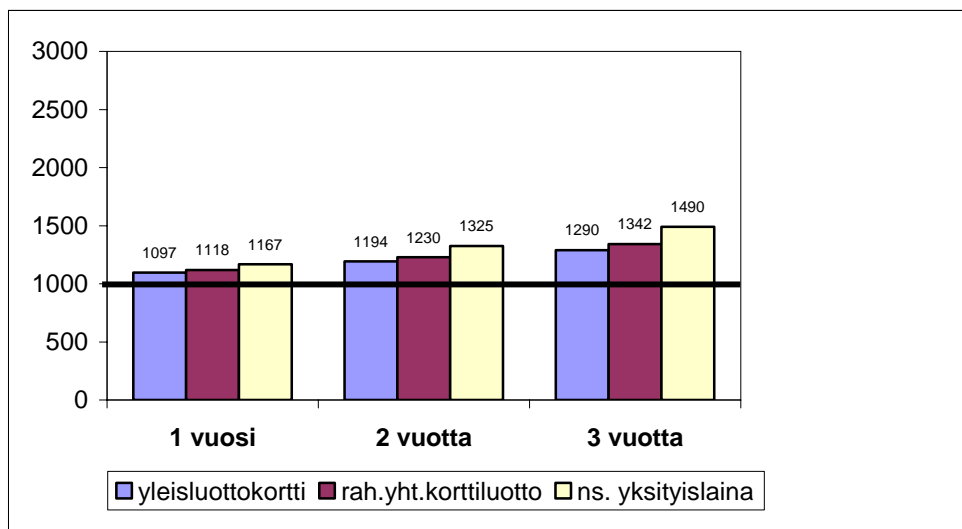
5.2 Esimerkkejä kulutusluottojen kokonaiskustannuksista

Selvityksen yhtenä keskeisenä tavoitteena oli laskea eri tyyppisten kulutusluottojen kokonaiskustannuksia. Tehtyjen laskelmien² avulla pyrittiin havainnollistamaan muun muassa sitä, miten eri lyhennystavat ja/tai maksuaikataulu vaikuttavat luottokustannuksiin sekä minkälaisia euromääräisiä eroja eri tyyppisten luottojen käytöstä aiheutuu luoton ottajalle.

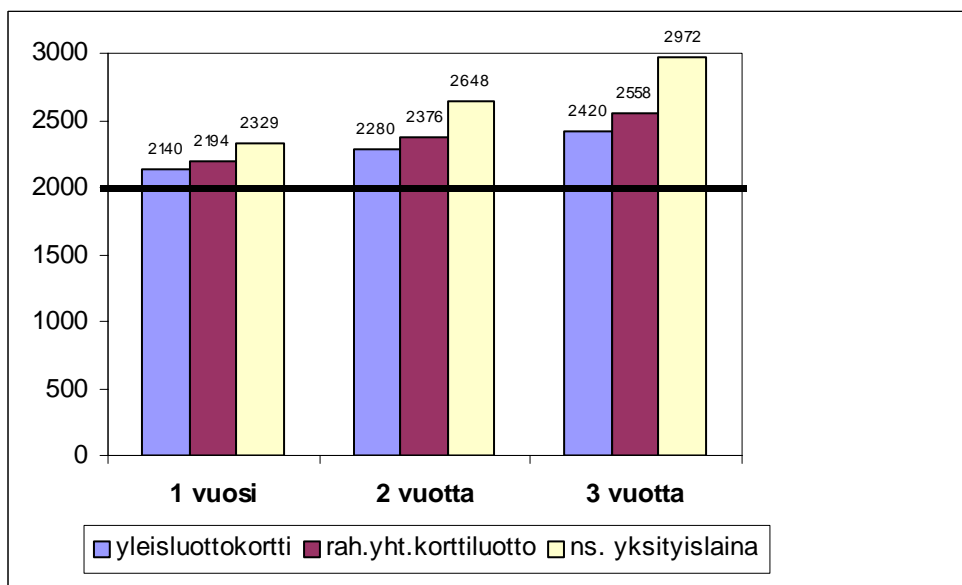
Esimerkki 1. Kulutusluoton keskimääräiset kustannukset erityyppisillä luotoilla ja eripituisilla maksuajoilla

² Laskelmissa käytetyt korkonoteeraukset perustuvat syyskuun 2003 arvoihin ja ovat seuraavat: Suomen Pankin peruskorko 2,5 %, 1 kk:n euribor 2,13 %, 3 kk:n euribor 2,15 % ja 12 kk:n euribor 2,26 %. Joulukuun 2003 korkonoteerauksessa arvot ovat edelleen samat lukuun ottamatta 12 kk:n euribor-korkoa, joka on 2,38 %. Pankkien Prime-korot: Handelsbanken 2,25 %, Nordea 2,50 %, OP 2,50 %, Sampo 2,50 % ja SP 2,50.

Kuvioissa 1 ja 2 havainnollistetaan luottokustannusten vaihtelua, kun luoton takaisinmaksu-aika ja korko ovat erilaiset. Kuvioissa on laskettu melko tyypillisten 1 000 ja 2 000 euron kulutusluottojen kokonaiskustannukset kolmella erilaisella luottomuodolla (kv. yleisluottokortti, rahoitusyhtiön korttiluotto ja ns. yksityislaina) eri pituisilla takaisinmaksuajoilla. Kuvioiden tiedot ovat laskennallisia siten, että korkotiedot ja tilinhoitopalkkiot perustuvat luottotyyppien keskiarvoihin (yleisluottokortti: korko 8,65 %, vuosimaksu 2 % ja laskutusmaksu 2,80/kk; rahoitusyhtiön korttiluotto: korko 14 % ja tilinhoitopalkkio 3,50/kk; ns. yksityislaina korko 1,85 %/kk, limiittikorko 0,4 %/kk). Lisäksi on edellytetty, että luotto otetaan kertaluottona ja maksetaan takaisin yhtä suurissa erissä.

KUVIO 1. 1 000 euron kulutusluoton kokonaiskustannukset (€)

KUVIO 2. 2 000 euron kulutusluoton kokonaiskustannukset (€)

Takaisinmaksuaikataulun merkitys luoton kokonaiskustannuksiin on varsin suuri. Esimerkiksi kaupan 1 000 euron korttiluoton kokonaiskustannukset ovat noin 220 euroa suuremmat, jos luotto maksetaan takaisin kolmessa vuodessa verrattuna vuoden maksuaikatauluun. Myös eri tyyppisten luottojen väliset kustannuserot ovat huomattavat. Edullisin on yleisluottokortti, vaikka se kertaluoton tavoin käytettynä on suhteellisen kallis. Tältä osin laskelma ei

vastannekaan todellista tilannetta, koska yleisluottokortteja käytetään paljon useiden eri hankintojen rahoitukseen sekä maksuaikakorttina, jolloin kustannukset tasaantuvat. Pelkästään yksittäisen hankinnan rahoitus kansainvälisellä yleisluottokortilla on, muun muassa vuosimaksujen takia, kustannuksiltaan lähes verrattavissa rahoitusyhtiön korttiluottoon. Kaupan korttiluotto on nimittäin jonkin verran pankkien luottokorttia kalliimpi, mutta ei kovin paljon. Suurimmillaan ero luottokustannuksissa – kun sekä takaisinmaksuaika että luoton tyyppi otetaan huomioon – on yli 800 euroa (2 000 euron kulutusluotto ns. yksityislainalla maksetaan takaisin 3 vuodessa verrattuna saman suuruisen luoton takaisinmaksuun yleisluottokortilla 1 vuodessa). Kokonaiskustannusten tärkeys korostuu tilanteissa, joissa kuluttaja valitsee matalan kuukausierän pystyäkseen selviytymään kuukausittain lainan hoidosta. Luoton kokonaiskustannukset voivat kuitenkin olla tällöin huomattavan suuret, kuten laskelma osoittaa.

Esimerkki 2. Kulutusluoton kustannusten vaihtelu ja jakaantuminen erityyppisillä luottokorteilla

Seuraavassa taulukossa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin luottokustannusten jakautumista eri tyyppisillä luottokorteilla maksettaessa. Esimerkissä on koottu tiedot kokonaiskustannusten muodostumisesta 1 000 euron luotolle 5 prosentin lyhennyssuunnitelmalla. Laskelmat tehtiin rahoitusyhtiöiden ja kaupan keskusliikkeiden yleisluottokorteille sekä pankkien tarjoamille yleisluottokorteille. Kustannusten laskemisessa käytettiin hyväksi luoton myöntäjien laskureita Internetissä. Jos laskuria ei ollut käytettävissä, laskelmat tehtiin taskulaskimella luottoehdoissa ja hakemuksessa kuvatun lyhennystavan mukaisesti. Luvut siis pyrkivät kuvaamaan todellisia luottokustannuksia.

TAULUKKO 3. Kustannusten jakaantuminen erilaisilla luottokorteilla (1 000 euron luotto, lyhennysosuus 5 %).

Luottokortti	Takaisinmaksuaika kk	Avaus/Vuosimaksut €	Korko €	Laskutus/ Tilinhoitopalkkio, €	Luottokustannukset yhteensä Vaihteluväli €
Rahoitusyhtiön ja kaupan yleisluottokortti	24–30	0–17	145–169	48–101	1 193–1 265
Kansainvälinen yleisluottokortti	23–36	0–80	88–122	46–155	1 214–1 277

Laskelmassa käytetty lyhennysosuus, 5 prosenttia, merkitsee luoton maksamisessa 2–3 vuoden maksuaikaa. Laskelma osoittaa myös, että tilinhoito- ja laskutuspalkkiot ovat huomattavat, kun luottoaika on pitkä.

Luottotuotteiden väliset erot ko. luoton maksamisessa ovat havaittavia, mutta eivät erityisen suuria. Parhaiten kalleimman ja edullisimman luoton välistä hintaeroa kuvaa kuukaudessa maksettavan erän suuruus. Kallein rahoitusyhtiön korttiluotto on kuluttajalle joka kuukausi kolme euroa kalliimpi kuin edullisin vaihtoehto. Kahden vuoden aikana eroa muodostuu 72 euroa.

Erilaisten lyhennyskäytäntöjen vuoksi myös kansainvälisen yleisluottokortin käyttö on kallista yksittäisen hankinnan rahoitukseen. Vaikka korkomenot ovat pienemmät, vuosimaksut ja laskutuslisät ovat suuri menoerä kokonaiskustannuksissa.

Toisen esimerkin tarkoituksena on osoittaa mahdollisia eroja maksettaessa hyödyke (tässä tapauksessa matka, kodinkone tai huonekalu) joko rahoitusyhtiön yleisluottokortilla, yrityksen

erityisluottokortilla tai vakuudettomalla pankkilainalla. Esimerkki kuvaa 2 000 euron kulutusluoton lyhentämistä noin 100 eurolla kuukaudessa. Oheiset tulokset perustuvat laskennallisiin arvoihin olettaen, että kaikkia luottoja lyhennetään yhtä suurissa erissä noin 100 eurolla kuukaudessa.

TAULUKKO 4. Kulutusluoton kustannukset eri tyyppisillä kulutusluotoilla (2 000 euron luotto, lyhennys 100 euroa/kk) .

Kulutusluotto	Takaisinmaksuaika kk	Luottokustannukset yhteensä Vaihteluväli €	Todellinen vuosikorko Vaihteluväli %
Rahoitusyhtiön yleisluottokortti	23–24	2 328–2 398	16,4–19,1
Matkatoimiston erityisluottokortti	24	2 373–2 404	17,9–21,1
Kodinkoneliikkeen erityisluottokortti	23–26	2 373–2 567	17,9–25,2
Huonekaluliikkeen erityisluottokortti	18–24	2 339–2 371	17,8–21,4
Pankkilaina, vakuudeton	23	2 279–2 302	14,0–15,1

Myös tämä laskelma osoittaa, että korttityyppien sisällä eri luottotuotteiden väliset hintaerot eivät ole kovin suuria, ainoastaan kodinkonemyymälöiden korttien välillä hintaerot tulevat selkeinä esille. Kokonaiskustannukset ja myös todellinen vuosikorko osoittavat, että yleisluottokorttien käyttö on joissakin, joskaan ei kaikissa tapauksissa edullisempaa kuin erityisluottokortin. Ero kalleimman ja halvimman yleisluottokortin välillä on 2,92 euroa/kk. Vakuudettoman pankkilainan ottaminen hankintaa varten merkitsee keskimäärin kuukautta lyhyempää maksuaikaa kuin korteilla maksettaessa.

Esimerkkien perusteilla korostuukin tuotteiden välillä olevien hintaerojen selvittäminen. Tuotteiden ostopaikkojen välisillä hintaeroilla voi olla suurempi vaikutus hyödykkeen kokonaiskustannuksiin kuin sillä, mistä myymälästä saa edullisinta kulutusluottoa.

Esimerkki 3. Suurehko kulutusluotto pankista tai rahoitusyhtiöstä

Kolmannessa esimerkkitapauksessa haettiin pankista henkilölainaa kuvitteellista keittiöremonttia varten. Tarvittavaksi lainamääräksi annettiin 10 000 euroa ja takaisinmaksuajaksi 5 vuotta. Osa lainahakemuksista jätettiin internetin kautta, muutamassa pankissa käytiin henkilökohtaisesti. Kaikissa pankeissa lainan myöntämiseksi edellytettiin sekä vakuutta että kokonaisasiakkuutta eli raha-asioiden siirtämistä pankkiin. Vertailun vuoksi tehtiin myös laskelmat saman lainamäärän ottamisesta vakuudettomana käyttämällä pankkien sekä rahoitusyhtiöiden tarjoamia 'valmiita' kulutusluottovaihtoehtoja.

TAULUKKO 5. Kulutusluoton kustannukset pankkilainalla ja rahoitusyhtiön luotolla (10 000 euron luotto, maksuaika 5 vuotta).

Kulutusluotto	Lyhennys-erien lukumäärä	Korko %	Lyhennys €/ kuukausi	Todellinen vuosikorko %	Luottokustannukset yhteensä Vaihteluväli €
Pankkilaina, vakuudella	60–61	3,19–5,9	180–187	3,5–6,9	10 850–11 760
Pankkilaina, vakuudeton	60	8,15–9,15	207–208	9,5–9,8	12 400–12 500
Rahoitusyhtiön luotto	60	8,5–14,5	208–232	9,7–15,4	12 460–13 900

Kuten taulukko osoittaa, remontiin tarkoitetun kulutusluoton sai vakuudellisena edullisesti, todellisen vuosikoron olleessa 3,5 ja 6,9 prosentin välillä. Luvut perustuvat siis muutamista pankeista pyydettyihin tarjouksiin ja ovat esimerkkejä. Ainakin edullisimman luoton myöntäneessä pankissa (jossa luotosta keskusteltiin puhelimitse), kysytty remonttiluotto luokiteltiin asuntolainaksi. Vakuudellisen pankkilainan kokonaiskustannukset ovat 10 850 ja 11 760 euron välillä. Hintaaeroa edullisimman ja kalleimman luoton välillä on noin 15 euroa kuukaudessa. Ilman vakuutta vastaavan suuruisen lainan hinta pankissa oli keskimäärin 1 500 euroa enemmän; kuukaudessa 10 000 euron vakuudeton luotto pankista tulee maksamaan 25 euroa enemmän kuin vakuudellinen luotto. Remonttilainan voi saada myös rahoitusyhtiöltä vakuudettoman pankkilainan hinnalla, mutta enimmillään rahoitusyhtiöltä haetun luoton kustannukset ovat 3 900 euroa.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET MARKKINOIDEN KULUTUSLUOTOISTA

Kulutusluottojen tarjonta Suomen luottomarkkinoilla on runsasta. Pankit ja rahoitusyhtiöt markkinoivat lukuisia toistensa kanssa kilpailevia luottovaihtoehtoja. Eri luottotuotteisiin perehtyminen edellyttää kuluttajalta tiedon hakemista ja myös kykyä vertailla vaihtoehtoja. Tämä ei ole aina yksinkertaista. Kuluttajan näkökulmasta eri luottotyyppejä edustavat luottotuotteet ovat kuitenkin varsin samankaltaisia. Esimerkiksi rahoitusyhtiöiden markkinoimien luottojen käyttöehdot samoin kuin tuotteiden hinnoittelu eivät eroa olennaisesti. Luottojen markkinointikäytännöt ovat myös varsin yhdenmukaisia. Luottoesitteet eivät eroa ulkonäöltään tai sisällöltään juurikaan toisistaan.

Markkinoinnin keskeisiä piirteitä

Kulutusluottojen markkinointikäytännöt ovat moninaiset. Internetin merkitys luottojen markkinointi- ja hakemisväylänä on jo huomattava ja luottojen hakeminen on siirtynyt osittain sähköiseksi. Luottoja mainostetaan yhä enemmän myös erillisinä 'merkkituotteina', ei pelkästään tuotteiden mainonnan yhteydessä. Erilaisten tililuottojen suosio hyödykkeiden rahoituksessa on kasvanut ja kulutusluottojen myynti on siirtynyt yhä enemmän eri alojen kauppiaalle. Ilman henkilökohtaista kommunikointia tapahtuva luoton hakeminen kirjallisena on niin ikään yleistä.

Yhteenvetona luottoesitteiden analyysistä voidaan todeta:

- Rahoitusyhtiöiden korttiluottoesitteissä korostetaan luoton ottoa myönteisenä asiana ja hakemisen vaivattomuutta.
- Esitteet ovat osittain vaikeasti luettavia, koska erityisesti sopimusehdot on painettu pienellä tekstillä ja ovat lisäksi huonosti näkyviä hakemuksen monikerroksisuuden takia.
- Todellista vuosikorkoa koskevat tiedot on annettu sekä yleistekstissä että ehdoissa.
- Osa esitteiden tiedoista on vanhentuneita: tämä koskee lähinnä todellista vuosikorkoa, samoin osa tiedoista on edelleen markoissa tai esitteissä käytetään ilmaisua markkamääräinen, kun pitäisi puhua euromääräisestä.
- Sopimusehdot ovat joiltakin osin monimutkaisia ja ne voivat olla myös vaikeasti ymmärrettäviä: esimerkiksi luoton lyhentämistapa ei ilmene aina yksiselitteisesti.

Luoton tarjoajien kotisivujen perusteella luottomarkkinoinnin keskeisiä piirteitä ovat:

- Internetissä on tarjolla runsaasti tietoa kulutusluotoista ja myös apuvälineitä kulutusluottojen vertailuun ja luottokustannusten laskemiseen.
- Luoton tarjoajien kotisivut eroavat sekä laajuudeltaan että sisällöltään toisistaan; tietosisällön vaihtelut hankaloittavat luottojen keskinäistä vertailua ja kokonaisnäkömyksen saamista luottotuotteista.
- Luottoja koskevien tietojen löytyminen Internetistä ei ole aina helppoa ja joskus tiedot löytyvät vasta kokeilujen kautta.
- Internetissä on paljon vanhentunutta, jopa markka-ajalta peräisin olevaa tietoa, vaikka Internet mahdollistaa tietojen tarjonnan reaaliaikaisena.

Kulutusluottojen kustannukset

Vakuudettomien kulutusluottojen hinnat vaihtelevat todellisella vuosikorolla ilmoitettuna pankkien myöntämien lainojen noin kymmenestä prosentista muiden luottojen noin 30 prosenttiin riippuen lainan luonteesta ja takaisinmaksuaikataulusta. Kulutusluottojen hinnoitteluun ja kustannuksiin liittyvinä havaintoina esille nousevat seuraavat:

- Vaikka luottojen hinnat ja kustannukset vaihtelevat eri tyyppisten luottojen välillä, yksittäisten luottotuotteiden hinnoissa kunkin luottotyypin sisällä ei ole olennaisia eroja eri rahoitusyhtiöiden välillä.
- Laskentaperusteiden takia todellinen vuosikorko ei anna välttämättä oikeaa kuvaa luoton kustannuksista yksittäisessä tapauksessa, mikä korostaa luoton kokonaiskustannusten selvittämisen tärkeyttä.
- Kulutusluoton kokonaiskustannuksiin vaikuttavat olennaisesti erilainen lyhennysrytmi ja/tai laina-ajan pituus.
- Vuosimaksut ja tilinhoito- tai laskutusprosentit voivat vaikuttaa huomattavasti luoton kokonaiskustannuksiin.

Haasteita kuluttajainformaatiolle

Selvityksen pohjalta nousee myös haasteita kulutusluottoja koskevalle kuluttajainformaatiolle. Haasteet kohdistuvat sekä luoton tarjoajien, myyjien että kuluttajaviranomaisten tehtäväkenttiin. Tällaisia ovat selvityksen perusteella:

- Internetin markkinointiviestinnän kehittäminen palvelemaan paremmin kuluttajia (esim. tietojen löytyminen Internetistä, tietojen vertailtavuuden parantaminen, apuvälineiden kuten laskureiden kehittäminen).
- Luottoehtojen luettavuuden parantaminen: luottosopimusten saaminen kuluttajaystävällisiksi kiinnittämällä huomiota tekstikokoon ja sopimusten painoasuun.
- Luottoja koskevien tietojen ja erityisesti sopimusehtojen saaminen ajan tasalle varsinkin Internetissä, jossa on mahdollisuus lähes reaaliaikaiseen viestintään.

- Luottojen sopimusehtojen saaminen yksiselitteisiksi ja ymmärrettäviksi, esimerkiksi luottojen lyhentämistä koskevien asioiden selkiyttäminen.
- Luottokustannusten havainnollistaminen: mitä todellinen vuosikorko tarkoittaa ja mitkä luottokustannukset ovat yksittäisissä tapauksissa.
- Kuluttajien 'luotonlukutaidon' edistäminen, jolloin keskeisinä asioina informaatiossa ovat luottosuhteen ymmärtäminen, keskeiset kulutusluottoihin liittyvät käsitteet, luottojen kustannusten muodostuminen sekä luottojen sopimusehtojen ymmärrettävyys ja sopimusten velvoitteet.
- Luottojen myyjien asiantuntemuksen lisääminen (esim. erilaisten lyhennysvaihtoehtojen merkitys ja informaatio kokonaiskustannuksista).

Jatkotutkimustarpeita selvityksen pohjalta

Selvityksen pohjalta nousee esiin useita kysymyksiä kuluttajien käyttäytymisestä kulutusluoton hakijana ja käyttäjänä. Keskeisiä ovat tällöin kysymykset siitä, miten kuluttajat kokevat luottojen voimakkaan markkinoinnin ja millä perusteilla he tekevät päätökset luottotuotteen valinnasta. Erittäin tärkeätä on tutkia sitä, miten kuluttajat ymmärtävät ja tulkitsevat kaiken kaikkiaan luottojen sopimusehtoja, osaavat arvioida luoton kokonaishintaa ja kykenevät tekemään oman rahataloutensa kannalta järkeviä ja riskittömiä luottopäätöksiä. Jatkossa on tarpeen selvittää myös kulutusluottotuotteissa ja niiden markkinoinnissa tapahtuneita muutoksia.

LÄHDELUETTELO

- Asiakastieto (2002) Credit scoring syventää ja automatisoi luottopäätöksiä. Luottolista 11/2002.
- Autio, Johanna & Jutila, Tarja (1986) Muoviset maksuvälineet. Esitutkimus. Kotitalous- ja kuluttaja-asiain tutkimuskeskus. Julkaisuja 2.
- Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kuluttajansuojalain 7 luvun eräiden säännösten soveltamisesta 874/1986. Viimeksi muutettu 21.6.2001/608.
- Kuluttaja-asiamiehen ohjeita (2001) Kulutusluotto tavaroiden ja palveluiden markkinoinnissa. Saatavana Internetistä: www.kuluttajavirasto.fi/kuluttaja-asiamiehen_ohjeet.
- Kuluttajansuojalaki (38/1978).
- Kuluttajavirasto (2004) Kulutusluoton markkinoinnin valvontakampanja. Esittelymuistio 9.1.2004.
- Kulutusluottolainsäädännön tarkistamiskomitean mietintö. Komiteamietintö 1993:7.
- Laki luottolaitostoiminnasta (1607/1993).
- Leskinen, Johanna (1991) Suomalaisten kulutusluoton käyttö ja elämäntavat. Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 8.
- Mandell, Lewis (1991) The credit Card Industry. A History. Boston.
- Muttilainen, Vesa (2002) Luottoyhteiskunta. Kotitalouksien velkaongelmien ja niiden hallinnan muodonmuutos luottojen säännöstelystä velkojen järjestelyyn 1980-luvun ja 1990-luvun Suomessa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 189. Helsinki.
- Muttilainen, Vesa (1991) Kohti luottoyhteiskuntaa – Henkilöluottojen yleistymisen yhteiskunnallinen, taloudellinen ja moraalinen tausta sekä kuluttajien velkaantuminen ja velkaongelmien nykytilanne Suomessa. Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 6.
- Pulkkinen, Kimmo (1988) Maksuhäiriöt kasvavilla luottomarkkinoilla. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 91. Helsinki.
- Rahoitustarkastus (1996) Ohje markkamääräisissä luotoissa käytettävien vakiosopimusten ehdoista. Ohje 102.1. Saatavana internetistä: www.rahoitustarkastus.fi/ohjeet_ja_määräykset.
- SOU (Statens offentliga utredningar) (2000) Starka konsumenter i en gränslös värld. SOU 2000:29. Stockholm.
- Suomen Pankki (2004) Rahoitusmarkkinat – tilastokatsaus 1/2004. Saatavana Internetistä: www.bof.fi/Tilastot/Tilastojulkaisut/Rahoitusmarkkinat.
- Suomen Pankki (2003) Rahoitusmarkkinat – tilastokatsaus 10/2003.
- Suomen Pankkiyhdistys (2003a) Maksukorttikuvasto. Saatavana Internetistä: www.pankkiyhdistys.fi/Julkaistut/Oppaat_ja_ohjeet.
- Suomen Pankkiyhdistys (2003b) Pankkikortit ja muut maksukortit. Saatavana internetistä: www.pankkiyhdistys.fi/Julkaistut/Oppaat_ja_ohjeet.
- Suomen Pankkiyhdistys (2003c) Säästäminen ja luotonkäyttö, Marraskuu 2003, tutkimusraportti. Saatavana Internetistä: www.pankkiyhdistys.fi/Julkaistut/Tutkimukset.
- Suomen Pankkiyhdistys (2003d) Säästäminen ja luotonkäyttö, Huhtikuu 2003, tutkimusraportti. Saatavana Internetistä: www.pankkiyhdistys.fi/Julkaistut/Tutkimukset.
- Suomen Pankkiyhdistys (2003e) Tilastotietoja pankkien maksujärjestelmistä Suomessa 1992–2002. Saatavana Internetistä: www.pankkiyhdistys.fi/Julkaistut.
- Suomen pankkiyhdistys (2001) Hyvä pankkitapa. Saatavana internetistä: www.pankkiyhdistys.fi/Julkaistut.
- Tala, Jyrki, Pulkkinen, Kimmo & Junttila, Kristiina (1988) Kulutusluottojen käyttö ja maksuhäiriöt. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 89. Helsinki.
- TalviOja, Tuomas (2001) Suomen kulutusluottomarkkinoiden rakenne ja asiakkaat. Helsingin kauppakorkeakoulu. Markkinoinnin Pro gradu -tutkielma.
- Ämmälä, Tuula (1996) Uudistunut kuluttajansuoja. Lakimiesliiton kustannus. Jyväskylä.

INTERNET-LÄHTEET

<http://www.dinersclub.fi/>
<http://www.americanexpress.fi/>

<http://www.handelsbanken.fi/>
<http://www.nordea.fi/>
<http://www.osuuspankki.fi/>
<http://www.paikallisosuuspankit.fi/>
<http://www.sampo.fi/>
<http://www.saastopankki.fi/>
<http://www.aktia.fi/>
<http://www.alandsbanken.fi/>

<http://www.aktiiviraha.fi/>
<http://www.nordearahoitus.fi/>
<http://www.kayttoluotto.fi/>
<http://www.asko.fi/>
<http://www.tjareborg.fi/>
<http://www.mustaporssi.fi/>
<http://www.expert.fi/>
<http://www.smt.fi/>
<http://www.volvocars.fi/>
<http://www.suomalainen.com/sk>
<http://www.ikea.fi/>
<http://www.neste.fi/>

<http://www.plussa.com/>
<http://www.s-kanava.fi/>
<http://www.stockmann.fi/>
<http://www.aurinkomatkat.fi/>
<http://www.onoff.fi/>

<http://www.indeluotto.fi/>
<http://www.ellos.fi/>
<http://www.halens.fi/>
<http://www.cellbes.fi/>
<http://www.anttila.fi/>
<http://www.hobbyhall.fi/>

TODELLINEN VUOSIKORKO**KERTALUOTTO**

Perusyhtälö, joka osoittaa yhtäältä luoton ja toisaalta lyhennysten ja maksujen vastaavuuden

$$\sum_{K=1}^{K=m} \frac{A_K}{(1+i)^{t_K}} = \sum_{K'=1}^{K'=m'} \frac{A'_{K'}}{(1+i)^{t_{K'}}$$

Kirjainten ja merkkien selitykset:

K luoton numero

K' lyhennyksen tai maksun numero

A_K luoton K määrä

A' _{K'} lyhennyksen tai maksun K' määrä

∑ summaa ilmaiseva merkki

m viimeisen luoton numero

m' viimeisen lyhennyksen tai maksun numero

t_K vuosina ja vuosien murto-osina ilmaistu luoton n:o 1 luottopäivän ja myöhempien luottojen n:ot 2 – m luottopäivien välinen aika

t_{K'} vuosina ja vuosien murto-osina ilmaistu luoton n:o 1 luottopäivän ja luottojen n:ot 1 - m' lyhennysten tai maksujen eräpäivien välinen aika

i korkokanta, joka voidaan laskea (joko algebran, perättäisten likiarvojen tai tietokoneohjelman avulla), kun yhtälön muut jäsenet tunnetaan sopimuksen perusteella tai muutoin.

- KERTALUOTOLLE VOIDAAN MYÖS KÄYTTÄÄ LASKUKAAVAA:

$$P = \frac{200 \times 12 \times R}{K \times (T + L)}$$

P= todellinen vuosikorko
R= luottokustannukset
T= luottoaika
L= maksuväli kuukausina

- TILILUOTON LASKUKAAVA:

$$P = \frac{100 \times \text{vuotuiset luottokustannukset}}{\text{tyypillinen luottomäärä}}$$

PANKKIEN JA LUOTTOKORTTIYHTIÖIDEN TARJOAMAT LUOTTOKORTIT JA LUOTOT

KORTTI TAI LUOTTO	Luottoraja/ Luoton määrä €	Takaisinmaksu /Luoton lyhent.	Korko % 2.1.2004	Avaus- maksu	Vuosi- maksu	Vuosim. luottoli- mitistä	Tilinhoito palkkio/ laskutus	Käteis- nosto/ Tilisiirto kotimaa	Koroton maksu- aika	Laina- laskuri	Todellinen vuosikorko %, kk/v, määrä	Huomioita markkinoinnista
LUOTTOKORTTIYHT. KORTIT												
Diners Club Credit	1000, 2000	min. 15 %	1 kk euribor + 9 = 11,1	35							12,8 11/01 2000 €	- Internetissä vanhentuneita tietoja, esim. tod.vuosik.11/01
PANKKIEN KORTIT												
Handelsbanken												
Visa Classic	800 - 5000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 6,0 = 8,12		2,0 %	1,5 %	3 €/lasku	ei	n. 1.5 kk	ei	11,83 03/03 2000 €	- Internetissä lyhyet kuvaukset korteista kuvineen - sivuilla ei kerrota vuosikorkoa
Visa Gold	2000 - 10000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 6,0 = 8,12		75		3 €/lasku	ei	n. 1.5 kk	ei		www.handelsbanken.fi
Nordea												
Visa Classic	800 - 5000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 7,5 = 9,62		2,0 %		2,50 €/lasku	ei	n. 1.5 kk		11,53 03/03 2000 €	- Internetissä lyhyet kuvauk- set korteista kuvineen
Visa Gold	2000 - 10000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 7,5 = 9,62		75		2,50 €/lasku	ei	n. 1.5 kk			- Internetistä voi tilata korttihakemuksen
MasterCard	1000 - 5000	3 - 100 % velasta	3 kk euribor + 7,5 = 9,62		4,30 €/kk			on	n. 30 pv		11,70 11/03 2000 €	
MasterCard Gold	5000 - 8500	3 - 100 % velasta	3 kk euribor + 7,5 = 9,62		6,00 €/kk			on	n. 30 pv		12,50 11/03 2000 €	www.nordea.fi
Osuuspankki												
Kultakortti Visa*	800 - 5100											
Kultakortti Visa Gold*	2000 - 10000											
Kultakortti MasterCard	500 - 5100	3-100 %	3 kk euribor + 6 = 8,12		2,5 %		2,50 /kk	on	n. 1 kk	on	11,35 10/03 2000 €	- kultakorttiluotto yhdistettä- vissä Visaan/Visa Goldiin - Internetissä keskeiset tiedot korteista/luotosta
*+ Kultakorttiluotto	500 - 5100		3 kk euribor + 6 = 8,12		2,0 %		3,36/ lasku	on		on	12,17 10/03 2000 €	www.osuuspankki.fi
Paikallisosuuspankit												
Pankkikortti Visa	800 - 5000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 6,0 = 8,12		2,0 %	1,5 %	3,50/ lasku	ei	n. 1.5 kk	ei	12,13 03/03 2000 €	- Internetissä lyhyet esittelyt korteista kuvineen
Pankkik. Visa Gold	2000 - 10000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 6,0 = 8,12		75 €	1,5 %	3,50/ lasku	ei	n. 1.5 kk	ei		www.paikallisosuuspankit.fi

	Luottoraja/ Luoton määrä €	Takaisinmaksu /Luoton lyhent.	Korko % 2.1.2004	Avaus- maksu	Vuosi- maksu	Vuosim. luottoli- mitistä	Tilinhoito palkkio/ laskutus	Käteis- nosto/ Tilisiirto	Koroton maksu- aika	Laina- laskuri	Todellinen vuosikorko %,kk/v, määrä	Huomioita internet-sivuista
Sampo Pankki												
Visa Luottolimiitti	800 - 5000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 7,5 = 9,62		2 %	2 %	2 €/lasku	ei	n. 1.5 kk	ei	12,9 09/03 2000 €	- Internetissä paljon ja selkeästi esitettyä tietoa korteista
Visa Gold	2000 - 10000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 7,5 = 9,62		75 €	2 %	2 €/lasku	ei	n. 1.5 kk	ei	11,6 12/03 2000 €	- Internetissä ajan tasalla olevat tiedot
Sampo MasterCard	1000 - 5000		3 kk euribor + 7,0 = 9,12		2 %		2 €/lasku	on		ei	11,4 12/03 2000 €	
Sampo MasterCard Gold			3 kk euribor + 7,0 = 9,12		80 €		2 €/lasku	on		ei	11,4 12/03 3500 €	www.sampo.fi
Säästöpankit												
Visa Classic	800 - 5000	5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 6,0 = 8,12		2 %	1,5 %	3,50/lasku		n. 1.5 kk	ei	12,13 03/03 2000 €	- linkit luottoehtoihin, mutta vanhentuneita (v. 2001)
Visa Gold		5,10,15 tai 20 % laskun summasta	3 kk euribor + 6,0 = 8,12		75	1,5 %	3,50/lasku	ei	n. 1.5 kk	ei		www.saastopankki.fi
Ålandsbanken	ei tarjoa luotollista	Visakorttia										
PANKKIEN KULUTUSLUOTOT												
HANDELSBANKEN -pankkilaina		sop. mukaan									Pankkien luotto- tarjoukset (10000 € 5v) <u>Tod.vuosikorko</u> 4,7 %	- lainahakemuksen voi tulostaa internetistä, vakuus vaaditaan
NORDEA												
Joustopuotto	400-8500 ei v. 400-17 000 vak	2, 2,5, 3, 4, 5 tai 10 %	3 kk euribor + 6,0 = 8,12	75 110			2,80 /kk 2,80 /kk					- hakemuksen voi tulostaa ja täyttää internetissä - vakuus vaaditaan
Pankkilaina		sop. mukaan									6,9 %	
OSUUSPANKKI - pankkilaina		sop. mukaan										- hakemuksen voi jättää internetissä - vakuus vaaditaan
PAIKALLISOSUUSPANKKI - pankkilaina		sop. mukaan									4,1 %	
SAMPO PANKKI												
Balanssiluotto		2,3,5 tai 10 % l-saldosta	9,12 ei vak. 7,62 vak:illa	50 50			2,00 /kk 2,00 /kk					- internetissä voi jättää hakemuksen tai tehdä tarjouspyynnin - vakuus vaaditaan
Pankkilaina		sop. mukaan									3,5 %	
SÄÄSTÖPANKKI- pankkilaina		sop. mukaan									5,2 %	- hakemuksen voi jättää internetissä - vakuus vaaditaan

RAHOITUSYHTIÖIDEN, KAUPPOJEN JA POSTIMYYNTIYRITYSTEN KORTTI- JA TILIUOTOT SEKÄ LAINAT

	Luottoraja/ Luoton määrä €	Takaisinmaksu /Luoton lyhent.	Korko % 2.1.2004	Avaus- maksu €	Vuosi- maksu	Vuosim. luottoli- mitistä	Tilinhoito palkkio/ laskutus	Käteis- nosto/ Tilisiirto	Koroton maksu- aika	Laina- laskuri	Todellinen vuosikorko %,kk/v, määrä	Huomioita markkinoinnista
PANKKIEN RAHOITUSYHTIÖT												
Handelsbanken Rahoitus												
Aktiiviraha	500 - 5000	4,5 tai 10 %	HB Prime + 12 = 14,25	17			3,70 €/kk	on	2 kk	on	18,71 06/03 850	- omat laskurit korteille - liikeluettelot
Aktiiviraha Multicard (useita kortteja)	500 - 10000	1/25 perustilistä	HB Prime + 12 = 14,25	20*			4,00 €/kk	on	n. 1 kk	on	19,89 06/03 1000	* kampanjamaksu - Multicard: perustili ja kam- panjatili
Aktiiviraha Privaatti	840 - 10000	4,5 tai 10 %	HB Prime + 7 = 9,25	100			5,05 €/kk	on	ei ole	on	12,50 06/03 2500	www.aktiiviraha.fi
Nordea Rahoitus												
Käyttöluotto	1000 - 10000	4, 5 tai 10 % suurimmasta	NO Prime + 12 = 14,5				3,70 €/kk	on	n. 1 kk	on	16,25 11/03 1500	- rahoitusyhtiöllä oma sivu, josta linkit useimpiin yrityksiin
Askotili	1000 - 5000	käytetystä luoton määrästä	NO Prime + 11,05 = 13,55				3,70 €/kk	on	n. 1 kk	ei	16,86 10/03 1000	
Tjäreborg Lomaluotto	1000 - 5000	/ laskutuspäivän pääomavelka- saldosta	NO Prime + 12,05 = 14,55				3,70 €/kk	on	ei ole	ei	18,99 10/03 1000	- internetissä hakemuslomak- keita tulostamista varten ja linkit sopimusehtoihin
Uniikki-apteekkikortti	1000 - 5000		NO Prime + 12 = 14,5				3,70 €/kk	on	n. 1 kk	on	17,73	
Pörssitili	1000 - 5000		NO Prime + 11,8 = 14,3				3,70 €/kk	on	n. 1 kk	ei	17,55 01/04 1000	- käyttöluotolla oma sivu (mm. ostopaikat ym informaatiota)
Spar-luottotili	1000 - 5000		NO Prime + 12 = 14,5				3,70 €/kk	on	n. 1 kk	ei	18,88 02/02 1000	www.nordearahoitus.fi
Kotiluotto	1700 - 12000		NO Prime + 6 = 8,5				5,05 €/kk	ei			10,28 10/03 3400	www.kayttoluotto.fi
OP-Kotipankki												
Käteisluotto	500 - 5100	- vähintään 3 % luottorajasta	OP Prime + 11 = 13,5		8,41		4,20 €/kk	ei	n. 1 kk	on	15,47 01/03 2000	- rahoitusyhtiöllä ei omaa sivua - tietoa luotoista yritysten s:lla
Expert MasterCard	500 - 5000	- hakulomak- keessa 1,2 ja 3 v	3 kk euribor + 7,5 = 9,62		2,5 % l-rajasta		3,00 €/kk	on	n. 1 kk	ei	14,52 04/02 1700	- vanhentuneita esitteitä - vanhentuneita linkkejä
Viiden Tähtien Kerho MasterCard	500 - 5000	lyh.vaihtoehdot "-"	3 kk euribor + 7,5 = 9,62		2,5 % l-rajasta		3,00 €/kk	on	n. 1 kk	ei	13,68 01/03 2000	- markkamääräisiä ilmaisia. (mm. Viiden Tähtien kerho lom.)
Luotollinen Volvo-kortti	675 tai sop. mukaan	väh. 10 %	1,42 %/kk	1,68			4,20/lasku	ei	n. 1 kk	ei	21,51 850	- käteisluoton laskuri osuus- pankin sivulla
Suomalaisen kirjakaupan kortti	350, 675 tai 1000 euroa	6 tai 12 kk	SP:n perusk. +11,3= 13,55				1,68/lasku	ei				

	Luottoraja/ Luoton määrä €	Takaisinmaksu /Luoton lyhent.	Korko % 2.1.2004	Avaus- maksu	Vuosi- maksu	Vuosim. luottoli- mitistä	Tilinhoito palkkio/ laskutus	Käteis- nosto/ Tilisiirto	Koroton maksu- aika	Laina- laskuri	Todellinen vuosikorko	Huomioita markkinoinnista
Sampo Pankki												
Tiliraha	1000 - 5000	5, 10 tai 20 % saldosta	Sampo Prime 11 = 13,5				2,50 €/kk	on	n. 1 kk	ei	15,4 09/03	- hakemuksen voi tulostaa internetistä
useita kortteja	(max 2xbr-tul.)											
Esso Tiger Card	800 - 3500	-"	SP:n perusk.+ 12,3 = 14,55				2,00 €/kk	ei	ei	ei	17,8 7/03	- kortit (ehdot, hinnat jne) esitellään pankin sivuilla
Ikea-luottokortti	800 - 5000	-"	3 kk euribor + 8,5 = 10,62				2,50 €/kk	ei	ei	ei	12,15 09/03	
Neste-luottokortti	800 - 3500	-"	SP:n perusk.+ 15,3 = 17,55				2,00 €/kk	ei	ei	ei	20,8 7/03	www.sampo.fi
KAUPAT JA POSTI- MYNTIYRITYKSET												
Plussa-luottokortti*	500 - 5000	5-25 % käytetyn luot. määrästä	SP:n perusk.+ 13,5 = 15,75				2,52/ lasku	ei	n. 1 kk	on	17,47 07/03	* Plussa-kortin hallinnointi siirtynyt Nordea Rahoitukselle
S-Etuotto	200 - 5000	3,5 tai 10 % luottorajasta	12 kk euribor + 12,3 = 14,58				2,02/kk	ei	n. 1 kk	on	16,68 03/03	- sivuilla laskurit www.s-kanava.net www.plussa.com
Stockmann-tili	1000, 2000 tai sop.mukaan	1/5 viim. 5 kk:n ostoista	1,6 /kk = 19,2					ei				www.stockmann.fi www.aurinkomatkat.fi
Aurinkotili/Aurinkomatkat	500-3000	10 % kork. käy- tetystä saldosta	1,6 /kk	9			2,50 €/kk	ei	1 kk		21,4 / 19,2	
ONOFF-kortti			1 kk euribor+ 19 = 21,1	16			3,20 €/kk	ei			13,8 / 19,8	- ONOFF: kortin ehdot vaikea ymmärtää www.onoff.fi
Kotisosotostili (Anttila)	168 - 2000	6,12 tai 18 kuu- kautta	19,8				1,42 /kk	ei	ei		21,9 / 24,0	- minimilyhennyserät taulukossa (Anttila)
Ellos-tili	800	6,12,18 tai 24 kuukautta	1,75 /kk + 0,4 %/kk					ei	ei	on	26	- Ellos: lyhennystaulukko suun- taa-antava, ei pidä paikkansa
Cellbes-tili	170 - 670	6,12 tai 18 kuu- kautta	1,8/kk + 0,4 /kk					ei	ei	on	26,4	
Rowells Tili	350 tai 675	n. 10 % ostoista	1,69/kk + 0,4 /kk					ei	ei	on	n. 25	www.anttila.fi www.ellos.fi

	Luottoraja/ Luoton määrä €	Takaisinmaksu /Luoton lyhent.	Korko % 2.1.2004	Avaus- maksu	Vuosi- maksu	Vuosim. luottoli- mitistä	Tilinhoito palkkio/ laskutus	Käteis- nosto/ Tilisiirto	Koroton maksu- aika	Laina- laskuri	Todellinen vuosikorko	Huomioita markkinoinnista
MUUT RAHOITUSYHTIÖT												
Independent Yksityisrahoitus												
Independent-luotto	1000 - 5000	4,5 tai 10 %suur. käyt. määrästä	3 kk euribor + 7,0 = 9,12	60/110 €			5,05 /kk	on	ei	ei	11,48 10/03 3500	www.indeluotto.fi
Ellos Finans / Ellos Yksityislaina	400 - 2500	1-5 v maksuaika	1,9 /kk + 0,4 /kk lim.korko						ei	on	27,6	- yksityislainoissa selkeät lyhennystaulukot ja koko- naiskustannukset www.ellos.fi www.halens.fi www.cellbes.fi
Halens Finans / Halens Yksityislaina	500 - 2500	2-4 v maksuaika	1,8 /kk + 0,4 /kk lim.korko						ei	on	26,4	
Cellbes Finans / Cellbes Laina	300 - 1800	1-5 v maksuaika	1,9 /kk + 0,4 /kk lim.korko						ei		27,6	

KV. YLEISLUOTTOKORTTIEN KIINTEÄT MAKSUT PANKEITTAIN
(LUOTTORAJA 2000 €, luotto on koko ajan käytössä)

	Vuosi- maksu €	Vuosim. luottolimii- tistä, €	Laskutus- lisä €	YHTEENSÄ €
Visa-kortit				
Handelsbanken	40	30	36	106
Nordea	40		30	70
Osuuspankki	40		40	80
Paikallisosuuspankit	40	30	42	112
Sampo	40	40	24	104
Säästöpankit	40	30	42	112
MasterCard-kortit				
Nordea	52		0	52
Osuuspankki	50		30	80
Sampo	40		24	64

LUOTTOKORTTEIHIN JA LUOTTOIHIN LIITTYVIÄ MAKSUJA

	VISA €	SAMPO Master Card €/%	NORDEA Master Card €	OSUUSP. Master Card €	Tiliraha €	Käyttö- luotto €	Käteis- luotto €	Aktiivi- raha €	S-Etu- luotto €	Plussa- luottok. €	INDEPEN- DENT- luotto €	ELLOS Yksityis- laina €
Luottorajan muutos		10	8,41		5			8,5	8,41	8,41	8,41	
Maksusuunnitelman muutos		5	8,41	16	10	8,41	16	8,5	5,05	16,82	8,41	
Korkotodistus/kuittikopio	2	5	5,05		5	5,05		8,5	5,05	16,82	5,05	8,41
Tilinylitys-/maksumuistutus	6,5	6,5	8,41	8,41	6,5	8,41	8,41	8,5	5,05/8,41	5,05/8,41	8,41	6,73
Luottorajan ylitys		10			10	8,41			8,41	16,82		
Yhteystietojen hankkiminen		5	8,41		5	8,41		8,5			8,41	
Tilisiirto/Puhelintilin käyttö					10	8,41		15			8,41	
Automaattinosto		2 %	2 %	2 %								
Kortin poisottaminen	150	150			50	85		84,09	84			
Palkkio kadonneen kortin löytäjälle	10	10			10			8,5	8,41	16,82		
Kirjalliset selvitykset, €/h		15	16,82		15	16,82		17		16,82	16	
Todistukset, kopiot €/kpl		1,5	5,05		1,5	5,05		2				

Julkaisija/kustantaja

KULUTTAJATUTKIMUSKESKUS

PL 5 (Kaikukatu 3)

00531 HELSINKI

Puh. (09) 77 261

Faksi (09) 7726 7715

www.kuluttajatutkimuskeskus.fi